

Specifičnosti održivog turizma Islanda

Lorena, Padjen

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:836357>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Diplomski sveučilišni studij

LORENA PADJEN

Specifičnosti održivog turizma Islanda
Specifics of sustainable tourism in Iceland

Diplomski rad

Opatija, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Diplomski sveučilišni studij
Održivi razvoj

Specifičnosti održivog turizma Islanda
Specifics of sustainable tourism in Iceland

Diplomski rad

Kolegij:	Ekonomska održivost turizma	Student:	Lorena PADJEN
Mentor:	Izv. prof. dr. sc. Daniela SOLDIĆ FRLETA	Matični broj:	3810/22

Opatija, svibanj 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG DIPLOMSKOG RADA

Lorena Padjen

(ime i prezime studenta)

3810/22

(matični broj studenta)

Specifičnosti održivog turizma Islanda

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor diplomskog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa diplomskim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog diplomskog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 29.5.2024.

Lorena Padjen

SAŽETAK

Turizam i putovanja su u današnje vrijeme postala svakodnevnica te sve više ljudi izdvaja svoje slobodno vrijeme i novčana sredstva kako bi doživjeli nova iskustva i posjetili nove destinacije. To sa sobom nosi i brojne negativne efekte koji se održavaju loše na prirodna staništa, kulturnu baštinu i cjelokupnu zajednicu. Sukladno tome se javio koncept održivog turizma koji naglašava očuvanje resursa i minimiziranje negativnih utjecaja turizma. Kao pravi primjer održive destinacije istaknuo se Island, „zemlja vatre i leda“ poznata po svojim prirodnim fenomenima. Island koristi isključivo hidro, geotermalnu energiju i kopneni vjetar, što ga čini idealnim mjestom za posjet održivim atrakcijama. Unatoč nedostacima po pitanju održivosti, Island je poznata turistička destinacija po svom programu obnovljive energije, što je bitno za turističku infrastrukturu. Također, pitanja budućeg razvoja održivog turizma Islanda ogledaju se pitanjima njegove prometne dostupnosti, razmatranja aviokompanija, smještaju, te naravno klimatskih promjena. Provedeno je empirijsko istraživanje u cilju ispitivanja stavova turista koji su posjetili Island o obilježjima njegova turizma. Rezultati su pokazali da ispitanici pozitivno percipiraju Island kao održivu, ali udaljenu i skupu destinaciju te bi ga preporučili svima za posjet. Pomoću strategija destinacijskog menadžmenta, turizam na Islandu se mora pozicionirati kao destinacija održivog turizma, uzimajući u obzir utjecaje na okoliš jer samo očuvanje bioraznolikosti predstavlja bitan element u razvoju Islanda kao održive destinacije, budući da je ono vrlo često ključni resurs koji privlači posjetitelje.

Ključne riječi: održivi turizam; Island; održivi razvoj; percepcija turista

SADRŽAJ:

SAŽETAK.....	IV
UVOD	1
1. DEFINIRANJE ODRŽIVOG TURIZMA	3
1.1. Obilježja i načela održivog turizma	4
1.2. Važnost održivog turizma i njegove prednosti.....	7
1.3. Destinacije i smještajni kapaciteti ekoturizma	8
2. REPUBLIKA ISLAND KAO TURISTIČKA DESTINACIJA.....	12
2.1. Geografske i ekonomske karakteristike	13
2.2. Društvene značajke	17
2.3. Specifični oblici turizma	19
2.4. Analiza ponude i potražnje.....	21
2.5. SWOT analiza turizma Islanda	26
3. ODRŽIVI TURIZAM REPUBLIKE ISLAND.....	28
3.1. Prilike i prijetnje održivosti Islanda	30
3.2. Osvrt na strateške dokumente održivog razvoja Islanda	32
3.3. Budući izazovi i potencijali održivog turizma Islanda	33
4. STAVOVI TURISTA O ISLANDU	35
ZAKLJUČAK	45
BIBLIOGRAFIJA	47
POPIS ILUSTRACIJA.....	52

UVOD

Održivost, održivi turizam i održivi razvoj dobro su ustaljeni izrazi koji se u literaturi koriste često naizmjenično. Zaštita okoliša, pružanje socioekonomskih koristi za zajednice koje žive u turističkim destinacijama, te zbližavanje turista i lokalnih zajednica na obostranu korist su samo neke od temeljnih ciljeva i odgovornosti održivog turizma. Shodno tome, Island se uzeo kao pravi primjer održive destinacije koja nudi ljepotu geologije i krajolike koji su oblikovani vulkanima i divljinom.

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada usmjeren je na obilježja održivog turizma Islanda. S obzirom da je posljednjih godina, posebice nakon pandemije koronavirusa, turizam doživio značajan porast, važno je istaknuti kako je to potaklo „odgovoran smjer“ razvoja turizma, s naglaskom na zaštitu okoliša. Cilj je istražiti percepciju turista koji su posjetili Island. U tu svrhu provedeno je empirijsko istraživanje o percepciji i preferencijama turista o održivom turizmu Islanda.

Temeljna svrha istraživanja je kroz navođenje osnovnih karakteristika održivog turizma, njegovih obilježja, karakteristika Islanda kao turističke destinacije i preduvjeta održivog razvoja na Islandu. Postoje mnoge specifičnosti i prostorne posebnosti Islanda kao preduvjeti razvoja njegova održivog turizma, stoga je nužno naglasiti kako ekspanziju turizma upravo na toj destinaciji treba i reducirati u skladu s prirodom, odnosno bez narušavanja njegove održivosti. Cilj istraživanja je opisom i procjenom važnosti održivog turizma te navođenjem prirodnih posebnosti i specifičnosti Islanda kao poželjne turističke destinacije, uzimajući u obzir rezultate dobivene empirijskim istraživanjem, razumjeti općenito ulogu održivog razvoja na Islandu.

U izradi ovog diplomskog rada su u teorijskom dijelu korišteni sekundarni podaci iz knjiga, literature iz znanstvenih i stručnih studija te podaci s relevantnih Internet izvora. U anketnom istraživanju, odnosno u empirijskom dijelu su korišteni primarni podaci koji su prikupljeni uz pomoć anketnog upitnika. Također su se koristile sljedeće metode istraživanja: metoda deskripcije, komparacije, metode analize i sinteze, metode indukcije i dedukcije te metoda anketnog upitnika.

S ciljem analiziranja teorijskog okvira održivog turizma i specifičnosti prostornih posebnosti Islanda, te prikazanih rezultata empirijskog istraživanja, ovaj diplomski rad je podijeljen na četiri primarna poglavlja. Nakon konciznog sažetka i uvodnog djela u kojemu su

prikazani predmet, svrha i cilj istraživanja, metode rada i kratka struktura rada, prvo poglavlje definira općenito pojam održivi turizam. Drugo poglavlje razmatra primjer destinacije održivog turizma – Island čiji se gradovi smatraju kao najodrživiji u svijetu, dok je Island pionir zelenog turizma zbog prijevoza s niskom emisijom ugljika, korištenju održive energije i promociji ekološki prihvatljivog turizma. U trećem poglavlju razmatraju načini za održivim upravljanjem turističkim proizvodima Islanda te naglašavaju značajke uloge održivog razvoja. Temeljem toga se opisuju prilike i prijetnje iz eksterne okoline na Islandu u smislu održivosti, daje se kritički osvrt na strateške dokumente održivog razvoja Islanda te pregled budućeg smjera, izazova i potencijala održivog turizma Islanda. Četvrto, zadnje poglavlje uključuje rezultate empirijskog istraživanja stavova hrvatskih turista koji su prethodno posjetili Island. U zaključnom dijelu se iznose zaključne misli o problematici istraživanja, dani su odgovori na postavljena istraživačka pitanja te su navedena ograničenja i implikacije za daljnja istraživanja u vezi obrađene tematike.

1. DEFINIRANJE ODRŽIVOG TURIZMA

Budući da je turizam poznat kao svjetski fenomen globalne društvene kulture, koji omogućuje pojedincima istraživanje različitih nacija, zemlje, običaje i ljude iz različitih društvenih slojeva, te iskustvo novih tradicija i aktivnosti, kao takav donosi mnoge dobrobiti putnicima i zajednicama, te se općenito smatra snagom dobra. Kako bi se navedeno održalo, veći se naglasak stavlja na održivi turizam, koji ima više koristi nego negativnih učinaka, posebice u pogledu okoliša, gospodarstva i ljudi.

Od kasnih 1980-ih, održivi razvoj je postao ključna riječ u studijama razvoja općenito, a posebno u istraživanjima turizma. Koncept održivosti vuče korijene iz ekologije koji je kao termin postao istaknut u 1970-ima. Eksplicitnu ideju održivog razvoja prva je istaknula Međunarodna unija za očuvanje prirode i prirodnih resursa u svojoj Svjetskoj strategiji očuvanja.¹ Komisija je nadalje naglasila da održivi razvoj nije fiksno stanje harmonije, već dinamičan proces promjena koje u harmoniji povećavaju sadašnji i budući potencijal za zadovoljenje ljudskih potreba i težnji.² Održivost se općenito smatra usredotočenom na državu što podrazumijeva stabilne životne uvjete za generacije koje dolaze, dok je pojam održivi razvoj više orijentiran na proces i povezan s upravljanim promjenama koje donose poboljšanje uvjeta za one koji su uključeni u taj proces.³ Istinski održiv i odgovoran turizam trebao bi destinacije učiniti boljim za život i za njihovu posjetu.

Održivost je postala važna tema u odnosu na razvoj turističkih destinacija. Iako je održivi turizam dobro istražena tematika, uspješna implementacija nije uvijek slučaj, budući da se u mnogim turističkim destinacijama mogu uočiti brojne neodržive prakse, koje rezultiraju oštećenjem dragocjenih resursa.⁴ Konačno, upravljanje koje kontroliraju dionici odgovorno je za odgovarajuću organizaciju ovih resursa. Neučinkovito sudjelovanje dionika glavna je prepreka za aktualizaciju održivosti. Identifikacija dionika trebala bi se smatrati korakom u njihovom angažmanu u uspješnom turističkom planiranju, kao i razvoju održivosti.⁵ Postoji niz različitih pristupa u definiranju održivog turizma koje pružaju različite velike organizacije povezane s turizmom. Ono što svi oni dijele jest zajednički stav da je održivost nužna unutar cijelog turističkog sustava.⁶ Međutim, najčešće korištena definicija održivog razvoja je ona koju

¹ Liu, „Sustainable tourism development: A critique“, 460.

² Ibid.

³ Ibid., 461.

⁴ Golja i Sergeevich Globov, „New challenges in tourism development“, 41.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid., 42.

daje Svjetska komisija za okoliš i razvoj (1987.): „Održivi razvoj je razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje vlastite potrebe“.⁷ Navedena definicija ukazuje na to da se održivost odnosi na racionalno korištenje ograničenih resursa.

Nagrade Svjetskog vijeća za putovanja i turizam (WTTC – World Travel and Tourism Council) *Tourism for Tomorrow* priznaju najbolje primjere održivog turizma i primaju nekoliko stotina novih svake godine.⁸ Sudjelovanje i osnaživanje dionika važni su elementi za podržavanje promjena u trenutnim praksama i za jačanje sposobnosti zajednica da upravljaju i odgovore na ove planirane promjene i na nepredvidive okolnosti.⁹ Neke od nagrada u 2023. godini su bile: EUROPARC Federation i Rewilding Europe za promicanje divljih parkova, stipendija Alfreda Toepfera za prirodnu baštinu podupire rad mladih zaštitara u zaštićenim područjima diljem Europe, prva Europska povelja za poslovne partnere održivog turizma na Baltiku, nagrada dr. Arnoldu Boeru za koordinaciju sustava nacionalnih parkova u Nizozemskoj, te mnoge druge.¹⁰ Uzimajući u obzir turizam kao aktivnost usko povezanu s okolišem, gospodarstvom i socio-kulturnim elementima, potreban je jednaki sklad triju kako bi se postigla održivost.

Jasno je da danas turizam teško ide prema održivosti upravo zbog prekomjernog (overtourism) turizma koji je vodeći problem i ograničenje održivog turizma te mnoga poznata odredišta postaju prenatrpana i preopterećena.¹¹ U osnovi, održivi razvoj turizma ne daje prednost sadašnjim potrebama ispred potreba budućih generacija te bi cilj u budućnosti bio imati bolju optimizaciju korištenja resursa, smanjenje otpada i pružanje društveno-ekonomskih prednosti za konkretnu turističku destinaciju.

1.1. Obilježja i načela održivog turizma

Turizam je kao skup aktivnosti vrlo profitabilan za mnoge zemlje diljem svijeta, zbog čega se i unapređuje gospodarski rast, razvija lokalno gospodarstvo te rastu stope zaposlenosti, ali s druge strane uništava se prirodna i kulturna baština, okoliš i bioraznolikost. Upravo radi toga sve veći naglasak se stavlja na održivi turizam u kojem se naglašava poštovanje lokalnih

⁷ Ibid., 43.

⁸ Budeanu i drugi, „Sustainable tourism, progress, challenges and opportunities: an introduction“, 286.

⁹ Ibid., 288.

¹⁰ EUROPARC Federation, www.europarc.org/news/2023/ (18.8.2023.)

¹¹ Higgins-Desbiolles, „Sustainable tourism: Sustaining tourism or something more“, 158.

resursa, kulture, ekosustava i ljudi na određenom mjestu na način koji je također koristan za turiste.

Turizam se sve više prilagođava svjetskim ekonomskim, tehnološkim, komunikacijskim, klimatskim, sociokulturološkim i drugim promjenama. Mijenjaju se pravila igre i ključni faktori uspjeha u turističkoj djelatnosti, što pokazuje pojava novih destinacija na svjetskom turističkom tržištu.¹² Turisti trebaju obratiti veću pažnju na iskorištavanje prirodnih i antropogenih resursa te općenito poštovati okoliš. Putovati svjesno znači poštivati domicil i prirodna staništa destinacije, a upravo je to glavno obilježje održivog turizma.

Kada se pojam „održivi“ kombinira s turizmom, moraju se uzeti u obzir okolišna, ekonomska i društvena razmatranja te posebna načela. Shema 1. pobliže prikazuje temeljne karakteristike održivog turizma.

Shema 1: Temeljne kategorije karakteristika održivog turizma

Izvor: izrada autorice prema White i drugi, „Indicators and sustainable tourism: Literature review“, 3.

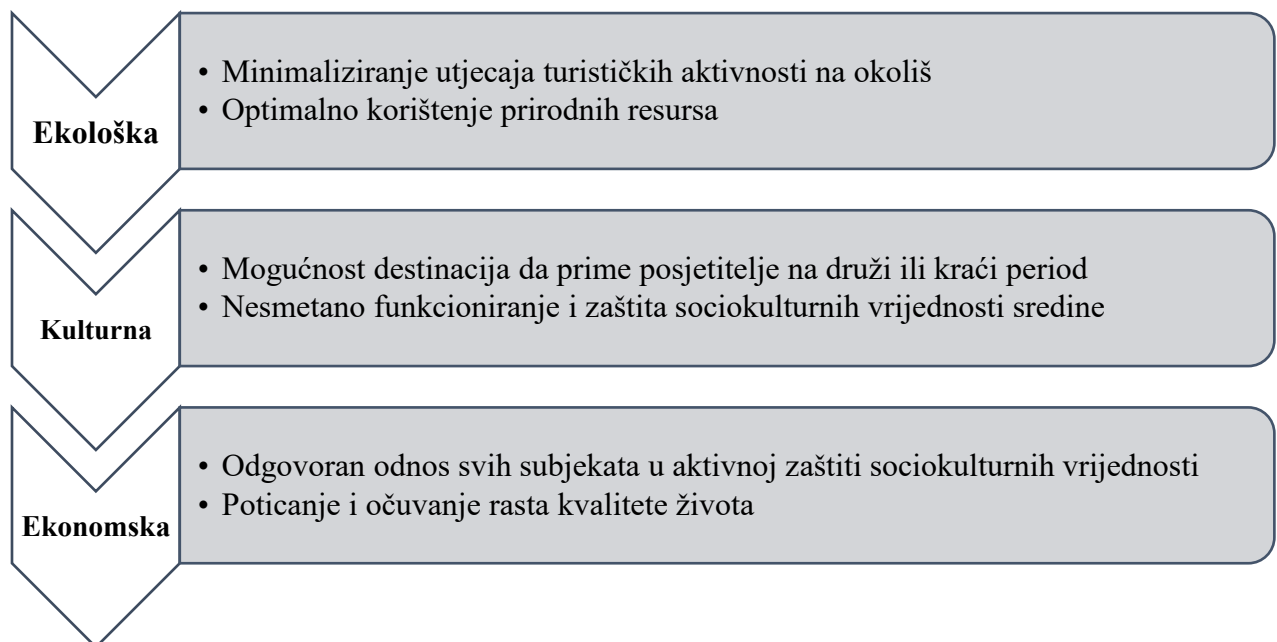
¹² Gržinić i Bevanda, „Suvremeni trendovi u turizmu“, 30.

Općenito, održivi turizam može se smatrati odgovornim putovanjem, ali važno je da poduzeća, turistički radnici, lokalno stanovništvo, turisti i svi ostali dionici steknu razumijevanje glavnih prednosti i karakteristika održivog turizma.

Postizanje održivog turizma znači održivi proces i zahtijeva stalno praćenje rizika i provođenje potrebnih preventivnih i korektivnih mjera kada je to potrebno. Put ponovnog razvoja i transformacije koji će slijediti globalni sustav turističke proizvodnje nakon pandemija, ekonomskih kriza i klimatskih promjena, tek treba odrediti.¹³ Potencijalni turisti će vjerojatno pokazati novootkriveni interes za higijenu odredišta, medicinske ustanove i gustoću naseljenosti, održivu vrstu smještaja te zelene inovacije kada donose odluke vezane uz putovanje.¹⁴ To pruža priliku za ponovnu procjenu njihovog turističkog planiranja i razvoja kako bi se osigurala održivost.

Održivi razvoj prihvaća činjenicu da se gospodarstvo mora nastaviti razvijati, ali uz nužnu konzervaciju resursa zemljama u razvoju uz stimuliranje njihovog gospodarskog razvitka i usmjeren je na dugoročno očuvanje okoliša.¹⁵ Baš kao i održivi razvoj, održivi turizam se temelji na tri glavna principa (Shema 2.).

Shema 2: Načela održivog turizma

Izvor: izrada autorice prema Dujmović, „Kultura turizma“, 32.

¹³ Fermani i drugi, „Sustainable tourism and facilities preferences: The sustainable tourist stay scale (STSS) validation“, 1.

¹⁴ Ibid., 2.

¹⁵ Dujmović, „Kultura turizma“, 32.

Održivi razvoj turizma je prema navedenih principima u Shemi 2. zamišljen kao proces upravljanja svim resursima na način da se ekonomske i društvene potrebe mogu ispuniti uz održavanje kulturne baštine i biološke raznolikosti. To zahtijeva dugoročnu perspektivu i pažljivo razmatranje načina na koji su turizam i okoliš međusobno povezani.

1.2. Važnost održivog turizma i njegove prednosti

Razvoj turizma na načelima održivosti je neophodno kako bi se osigurala njegova dugoročna održivost te time osigurati gospodarski rast, izbjegavajući situacije u kojima lokalne zajednice i njihova kultura padaju pod nepovoljne utjecaje zagađenja okoliša i narušavanja bioraznolikosti.

Koristi koje lokalno stanovništvo i turisti imaju od održivog turizma su višestruke, a najčešće se navodi da je održivi turizam koristan zato jer je informativan, čuva resurse jer ekološki svjesni putnici minimaliziraju otpad, zatim poštuje lokalnu kulturu i tradiciju, ključna je kvaliteta, a ne kvantiteta te stvara nova i pozitivna iskustva i doživljaje.¹⁶ Trendovi koji se promatraju u turizmu ukazuju na povećanu potražnju za održivim oblicima smještaja, aktivnostima u prirodi i održivih atrakcija u destinaciji.

Odgovorno ponašanje prema okruženju postaje dominantna strategija djelovanja u turizmu. U razvoju održivog turizma i primjeni njegovih ciljeva uspiju samo oni dionici koji valjano upravljaju destinacijom.¹⁷ Ekonomski aspekt održivog turizma implicira pozitivne ekonomske učinke koje turizma generira u destinaciji kao što su povećanje prihoda i zapošljavanje, premda se mogu javiti i negativni efekti kao nedostatak sredstava i visoka razina nepredvidivosti tržišta.¹⁸ Također, povećano onečišćenje, gubitak prirodnog staništa i veći pritisak na ugrožene vrste su negativni efekti turizma. Ako se ne kontrolira, turizam može imati značajan utjecaj na okoliš i naštetiti zajednicama, kulturama i poduzećima. Stoga bi turističke aktivnosti trebale poboljšati okoliš, očuvati kulturu i dugoročne društvene i gospodarske koristi. Pokazatelji održivog turizma se prate i mjere na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini te obuhvaćaju sociokulturnu, ekonomsku i ekološku dimenziju. Potreba za razvijanjem jedinstvenih sustava mjerenja pojavila se zbog nepostojanja zajedničkog, određenog skupa pokazatelja te nepostojanja vjerodostojne metodologije istraživanja.¹⁹ Modeli za razvoj turizma

¹⁶ Dujmović, op. cit., 33.

¹⁷ Gržinić, „Međunarodni turizam“, 312.

¹⁸ Ibid., 313.

¹⁹ Golja, „Izazovi destinacijskoga menadžmenta i imaginacija turizma budućnosti: prilagodba destinacijskih menadžment organizacija COVID-19 okruženju, 47.

pružaju točne podatke o trenutnom stanju održivosti turizma u odabranoj destinaciji, stoga se razlikuju tri različita modela za mjerenje održivog turizma: vrlo jak model integracije, jaki model i slabi model integracije.²⁰ Navedenim modelima se mogu pratiti loši rezultati, negativne promjene koje uzrokuju neodrživi razvoj te se analiziraju i prate gospodarski, ekološki i socijalni podaci.

Turizam intenzivno djeluje, iako se to uvijek ne čini tako, na očuvanje okoliša, što se najprije odnosi na međudnos prema otpadu i ambalaži te prema očuvanju prirodnog okoliša, razumnoj ravnoteži u iskorištavanju prostora, čistoći turističkih odredišta i očuvanju ekološke ravnoteže u zaštiti mora i ostalih voda.²¹ Iako su mnogi navedeni čimbenici izvan dometa turističkih organizacija, one mogu imati snažan utjecaj. To se podjednako odnosi i na izbor ponude održivog turizma, pri čemu održivi proizvodi mogu ujedno utjecati na psihičko i fizičko zdravlje turista.²² Iz navedenog proizlazi da je prednost održivog turizma stvaranje i održavanje očuvanja prirodnih resursa na određenoj lokaciji, regiji ili zemlji, jačanje gospodarstva, poticanje razumijevanje među kulturama i podizanje ekološke svijesti turista.

Practiciranjem ekološki prihvatljivog, odgovornog putovanja i razumijevanjem prednosti održivog turizma, turist može pomoći ostvariti pozitivan učinak na turističku destinaciju i njenu zajednicu. To što razvoj održivog turizma omogućuje manji ekološki utjecaj, čuva okoliš čistim, osigurava zaštitu prirodnog staništa divljih životinja te čuva kulturnu baštinu, samo su neke od njegovih prednosti, a jedna od najvećih je da turisti i ostali dionici postaju svjesniji i odgovorniji prema svojim izborima.

1.3. Destinacije i smještajni kapaciteti ekoturizma

Budući da turizam obuhvaća mnogo pojmova, podjela, kategorija i klasifikacija, takav je slučaj i s održivim turizmom koji se zapravo razlikuje od termina ekoturizam. Ekoturizam je podskup turizma usmjeren na prirodne regije, dok se održivi turizam ne razmatra kao posebna vrsta turizma, već se radi o cilju učinaka svih specifičnih oblika turizma te je usmjeren na poboljšanje ili održavanje prirodnih sustava kroz turizam.²³ Destinacije ekoturizma obično nisu tipična turistička odredišta podložna masovnom turizmu, već upravo suprotno, radi se o specifičnom

²⁰ Ibid.

²¹ Gavranović, „Mediji, turizam, javnost: uvijek nedovršena, nanovo ispričana priča“, 49.

²² Ibid.

²³ Kiper, T. (2013). „Role of ecotourism in sustainable development“. InTech, 774. Kiper, T. (2013). „Role of ecotourism in sustainable development

obliku koji se prvenstveno bavi ekološkim očuvanjem i edukacijom turista o prirodnom okruženju.

Ekoturizam se uglavnom prakticira u zaštićenim područjima ili u njihovoj blizini, odnosno na mjestima vrlo osjetljive i krhke ekološke ravnoteže. Zato je odgovornost svih dionika daleko veća nego u bilo kojem drugom obliku turizma.²⁴ Posebnu pozornost treba posvetiti osmišljavanju ekoturističke infrastrukture jer je to, uz očuvano prirodno okruženje, jedan od ključnih preduvjeta za razvoj ekoturizma kako bi se ekoturisti mogli baviti željenim aktivnostima poput planinarenja, biciklizma, promatranja ptica i sl.²⁵ Bez obzira na položaj, ekoturistički objekti trebaju što manje utjecati na okoliš, moraju se uklopiti u okoliš, trebaju biti građeni u skladu s tradicionalnom arhitekturom i okolnim materijalima te koristiti alternativne izvore energije.²⁶ Eko-turisti su jako zabrinuti za prirodu i kulturu okoliša, stoga nastoje smanjiti negativne učinke na okoliš te su spremni platiti visoku cijenu za kvalitetan odmor.²⁷ Turizam i putovanja štete okolišu te je neke stvari nemoguće u potpunosti spriječiti. Potpuni prekid turističkih kretanja nije rješenje, ali je moguće aktivno smanjiti utjecaj na okoliš, stoga je ekoturizam prilika za promicanje svijesti i poticanje ljudi da uče i čuvaju krajolike, divlje životinje i kulture. Ekoturizam je oblik turizma sličan avanturističkom, zdravstvenom ili kulturnom turizmu te je on rješenje za turiste koji žele istražiti destinacije na održiv način. U svijetu postoje mnoge destinacije koje pružaju priliku turistima da izbliza vide neke od najboljih prirodnih i životinjskih vrsta, a istovremeno podupiru napore za očuvanje. Tablica 1. prikazuje neke od najpopularnijih destinacija ekoturizma u svijetu.

Tablica 1: Najbolje ekoturističke destinacije, 2023.

²⁴ Bulatović, „Ecotourism and ecolodge accommodation“, 248.

²⁵ Bulatović, „Ecotourism and ecolodge accommodation“, 248.

²⁶ Ibid., 249.

²⁷ Ibid.

DESTINACIJA	OPIS
Kostarika, NP Corcovado	<ul style="list-style-type: none"> • Od 90-ih, Kostarika je uspostavila zakone za zaštitu okoliša i očuvanje bioraznolikosti • Corcovado štiti najveću zbirku primarnih šuma na američkoj pacifičkoj obali
Borneo	<ul style="list-style-type: none"> • Drugi po veličini indonezijski otok dom je najfascinantnijih divljih životinja na planetu • Iako je otok prekriven rudnicima, velegradovima i palmama, golema netaknuta priroda strogo je zaštićena
Puerto Princesa, Filipini	<ul style="list-style-type: none"> • Filipinski dragulj nudi netaknutu obalu, brda prekrivena džunglom i slavnu turističku scenu • Prepuna odmarališta i turističkih središta, prirodni krajolik je nezaboravan
Čile	<ul style="list-style-type: none"> • Niz zapanjujućih planina, jezera i ekosustava šikara • 2020. godine prepoznat kao jedno od vodećih svjetskih odredišta prirode
Otok Galapagos, Ekvador	<ul style="list-style-type: none"> • Dom je fascinantnih vrsta, poput divovskih galapagoskih kornjača i morskih iguana • Zbog svoje značajne divljine, visoko je zaštićen od strane vlade Ekvadora
Veliki koraljni greben, Australija	<ul style="list-style-type: none"> • Najveće područje grebena na svijetu i jedno od mjesta svjetske baštine UNESCO-a

Izvor: izrada autorice prema Join My Trip, www.joinmytrip.com/blog/en/best-ecotourism-destinations/ (19.4.2023.)

Ekoturizam se odnosi na posjećivanje lokacija koje su ekološki prihvatljive i čiji je cilj promicanje očuvanja, a navedene destinacije su samo neki od primjera koje pružaju čist zrak, umirujuće okruženje puno bujnog zelenila za opuštanje, te služe kao jedan od najboljih načina za širenje svijesti o očuvanju prirodnih resursa.

Ekoturiste zanima regionalni krajolik, bioraznolikost i lokalna kultura, te se njihov broj može povećati kvalitetom ekoturističkih destinacija. Broj turista koje mjesto može prihvatiti ograničen je kapacitetom smještaja, poput hotela i restorana.²⁸ Jedna od mogućih strategija za postizanje ovog cilja je povećanje smještajnog kapaciteta, a druga je poboljšanje kvalitete turističkog mjesta.²⁹ S obzirom da održivi turizam i ekoturizam mijenjaju segment putovanja, danas se na izbor putnicima stavljaju mnoge destinacije ekoturizma, što obično uključuje

²⁸ Lee i Iwasa, „Ecotourism development and the heterogeneity of tourists“, 372.

²⁹ Ibid.

prirodu, kampove, nacionalne parkove i sl., te popratnu infrastrukturu i smještajne kapacitete takvih oblika.

Društveno-kulturna dimenzija održivosti potiče očuvanje tradicije i zaštitu materijalne i nematerijalne baštine nekog područja, uz minimiziranje negativnog utjecaja, na primjerice lokalno stanovništvo, migracije, gubitak kulturnog identiteta itd., koje donose turisti u samu destinaciju. Možda više od bilo koje druge gospodarske djelatnosti, turizam je u zamršenoj međuovisnosti s prirodnom i kulturnom baštinom. Istodobno, nekontrolirani razvoj turizma može dovesti do degradacije kulturne i prirodne baštine, što u konačnici narušava potencijal za održivost turizma. Zaštita okoliša, prirodnih resursa i životinjskog svijeta, zbližavanje turista i lokalnih zajednica na obostranu korist, sve su to faktori povezanosti između održivog razvoja i zaštite okoliša te međunarodnih turističkih kretanja. U sljedećem poglavlju, daje se primjer destinacije održivog turizma, Republike Island.

2. REPUBLIKA ISLAND KAO TURISTIČKA DESTINACIJA

Unatoč svojoj izoliranosti i udaljenosti, te budući da je najmanje naseljena zemlja u Europi, Island je destinacija koju vrijedi posjetiti. Kao jedno od najljepših i najjedinstvenijih mjesta, Island ima za ponuditi turistu puno više od Reykjavika, glavnog grada, te se na njemu mogu pronaći ogromna područja netaknute divljine. Bogata prirodna ljepota s lijepim krajolikom su ostali razlozi za posjet Islandu, kao i prijateljsko stanovništvo.

Island je nekad bio zamišljan kao divljina koja postoji na granicama europske hegemonije i izvan njezina dosega, ali kao mjesto koje je potrebno „pripitomiti“ za turizam.³⁰ Zapadni strani putnici počeli su češće posjećivati Island početkom 19. stoljeća, stoga najutjecajniji pisani zapisi o Islandu kao destinaciji počinju u tom razdoblju.³¹ U to su vrijeme islandska priroda i jezik najčešće bili zabilježeni kao neobični i strani za zapadnoeuropske putnike. Iako su bili informativni i utjecajni, ti su izvještaji imali duboki marginalizirajući učinak na Island, toliko što su islandska priroda i ljudi prikazivani kao egzotični.³² Imidž destinacije Islanda doživio je duboku promjenu tijekom 20. stoljeća, koja se dogodila istodobno s modernizacijom Islanda i velikim dijelom zbog njegove suverenosti u nastajanju.³³ Suvremena destinacijska slika Islanda predstavlja Island kao mjesto koje je nadomak državama koje dominiraju u svijetu, kao što je SAD ili države zapadne Europe, ali s druge strane i mjesto koje odiše zadivljujućom razinom egzotike i netaknute prirode.

Rastući interes za turizam temeljen na prirodi privlači sve veći broj posjetitelja u mnoga svjetska zaštićena područja. Iako će veći broj posjetitelja vjerojatno ojačati ekonomsku održivost zajednica u blizini zaštićenih područja, oni također dovode do povećanja pritiska na okoliš.³⁴ Mnogi istraživači smatraju da su turizam i rekreacijske aktivnosti među primarnim prijetnjama bioraznolikosti zaštićenih područja diljem svijeta, s obzirom na to da imaju potencijal negativno utjecati na sve elemente ekosustava.³⁵ Glavna atrakcija Islanda je njegova jedinstvena priroda te većina turista koji dolaze na Island dolaze posjetiti zaštićena prirodna područja i druga prirodna odredišta. Kao odgovor na brzi rast turizma zasnovanog na prirodi na

³⁰ Lund, Loftsdóttir i Leonard, „More than a stopover: Analysing the postcolonial image of Iceland as a gateway destination“, 147.

³¹ Ibid.

³² Ibid.

³³ Ibid.,148.

³⁴ Tverijonaite, Ólafsdóttir i Thorsteinsson, „Accessibility of protected areas and visitor behaviour: A case study from Iceland“, 2.

³⁵ Ibid.

Islandu, tokom godina se poboljšavao velik broj cesta do udaljenih prirodnih odredišta.³⁶ Iako je Island udaljena destinacija od ostatka Europe i ostalih kontinenata, njegove prirodne posebnosti mijenjaju percepciju o njemu, sukladno kontinuiranom razvoju ekoturizma i poboljšanim pristupom udaljenim prirodnim atrakcijama. Upravo ta pristupačnost iz udaljenijih destinacija, olakšava putovanje do Islanda i korištenje njegovih zaštićenih područja, što dovodi i do više razine rekreacijskih mogućnosti.

2.1. Geografske i ekonomske karakteristike

Island je podijeljen u nekoliko geografskih regija koje su poznate po svojim prekrasnim krajolicima i divljini. Iako se na karti svijeta čini kao mala zemlja, Island je poprilično velik, premda postoji mnogo odredišta na Islandu koje se mogu posjetiti u jednom putovanju.

Island je zapravo vulkanski otok u sjevernom Atlantiku, poznat po svojim toplim izvorima i dramatičnom krajoliku. Kao republika smještena na otoku južno od Arktičkog kruga, Island ne dijeli nikakve granice s drugim državama, a najbliži susjedi su mu Grenland, Norveška i Velika Britanija.³⁷ Budući da je Island republika s izravno izabranim predsjednikom koji službeno imenuje premijera, Althing (Alþingi) se smatra kao parlament i najviša vlast na Islandu. Iako Island nije članica Europske unije, potpisnik je EGP sporazuma, dakle dio je Europskog gospodarskog prostora te je kao država Island članica NATO-a.³⁸ Kao vulkanski otok u sjevernom Atlantskom oceanu istočno od Grenlanda, većina njegove kopnene površine, sastoji se od ledenjaka, jezera, planinske pustinje lave i druge pustoši, dok se ostatak koristi za ispašu i obradu zemlje.

Ležeći na aktivnoj geološkoj granici između Sjeverne Amerike i Europe, Island je zemlja živih kontrasta klime, geografije i kulture. Pjenušavi ledenjaci, poput ledenjaka Vatna (Vatnajökull), najvećeg u Europi, leže preko njegovih planinskih lanaca, a priobalna golfska struja pruža iznenađujuće blagu klimu za jednu od najsjevernijih naseljenih država na svijetu.³⁹ Island je osnovan prije više od 1 000 godina tijekom vikinškog doba istraživanja, a naselilo ga je miješano nordijsko i keltsko stanovništvo.⁴⁰ Rano naselje, sastavljeno prvenstveno od norveških moreplovaca i pustolova, potaknulo je daljnje izlete na Grenland i obalu Sjeverne

³⁶ Ibid.

³⁷ Norden.org, www.norden.org/en/information/facts-about-iceland (21.4.2023.)

³⁸ Ibidem

³⁹ Encyclopedia Britannica, www.britannica.com/place/Iceland (21.4.2023.)

⁴⁰ Ibidem

Amerike.⁴¹ Unatoč svojoj fizičkoj izolaciji, 800 km od Škotske, Island je kroz svoju povijest uvelike ostao dijelom europske civilizacije. Tablica 2. prikazuje nekoliko osnovnih zemljopisnih značajki Islanda.

Tablica 2: Geografske i društvene karakteristike Islanda

Službeno ime	Republika Island (Lýðveldið Ísland)
Državno uređenje	Samostalna republika of 1944., parlamentarna demokracija
Valuta	Islandska kruna (ISK)
Jezik	Islandski
Površina	102.819 km ²
Glavni grad	Reykjavík
Najviši vrh	Hvannadalshnúkur (2109,6 m/nm)

Izvor: izrada autorice prema Natek i Natek, „Države svijeta – Europa“, 74.

Republika Island je 106. po veličini zemlja u svijetu, a nazivi većina mjesta počinju s eld- (vatra), varm- (toplina) i reyk- (dim), što odražava zajedništvo leda i vatre te podsjeća na to da je snaga prirode ovdje jača od snage i volje ljudi jer je geološki gledano, otok nastao krajem tercijara, a stanovništvo je koncentrirano na obali.⁴² Ono što ga čini jedinstveno su njegovi vulkani te sam položaj zbog kojeg je oko jedna desetina kopnene površine prekrivena ohlađenim slojevima lave i ledenjacima.

Zbog svog položaja na srednjoatlantskom hrptu, Island je pun vulkana i toplih, geotermalnih izvora. Trećina vulkana je eruptirala u posljednja dva stoljeća, a zadnji a najpoznatiji je Hekla koji je eruptirao 20 puta od naseljavanja.⁴³ Prirodno bogatstvo geotermalnih izvora se uvelike koristi za proizvodnju električne energije, za zagrijavanje stanova, za toplovodnu mrežu u Reykjavíku te za sportsko-rekreativne i zdravstvene svrhe. Osim tople vode, Island obiluje vodopadima, većim i manjim rijekama, potocima te nastalim taljenjem leda i snijega.⁴⁴ Budući da je Island vulkanski otok, gotovo sva električna energija i grijanje dolaze iz hidroelektrana i rezervi geotermalne vode.

Unatoč svom imenu i činjenici da se geografski nalazi odmah ispod arktičkog kruga, Island ima relativno umjerenu klimu. Zahvaljujući Golfskoj struji, Island uživa u hladnoj, umjerenomj morskoj klimi s osvježavajućim ljetima i blagim zimama.⁴⁵ Što se tiče klimatskih

⁴¹ Ibidem

⁴² Meridijani, „Island – Dim, vatra i vrela voda“, 41.

⁴³ Kašuba, „Island – zemlja vatre i leda“, 10.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Study in Iceland, <https://study.iceland.is/practical-guide/climate> (22.4.2023.)

obilježja, ljeta su ugodna, s prosječnim temperaturama između 10-13°C, dok su zime blage s prosječnom temperaturom oko 0°C. Vrijeme na Islandu uvijek je podložno promjenama te vjetrovi mogu biti jaki, a zimske oluje česte.⁴⁶ Relativno blage zime i svježja ljeta karakteriziraju oceansku klimu Islanda.

Govoreći o flori i fauni, Island broji tisuće vrsta te istraživanja pokazuju da je većina vrsta koje žive na Islandu gotovo isključivo stigla iz Europe, uz nekoliko iznimaka iz Sjeverne Amerike.⁴⁷ Ptičji svijet Islanda na mnogo je načina jedinstven te se ukupno 75 vrsta ptica redovito se gnijezdi na Islandu, a nekoliko drugih povremeno se ovdje odlučuje razmnožavati. Islandsku vegetaciju karakteriziraju nisko rastuće biljne vrste i relativno mali broj divljih vaskularnih biljaka budući da je samo 25% otoka obraslo vegetacijom.⁴⁸

Što se tiče ekonomskog pregleda Islanda, važno je naglasiti njegove makroekonomske indikatore, ova poprilično mala zemlja, ima stabilno gospodarstvo, sukladno izazovima povezanim s brzim rastom turizma.⁴⁹ Isto tako, stope nezaposlenosti su tradicionalno niske, čak i ispod 2%, a stope zaposlenosti visoke.⁵⁰ Ta je stabilnost značajno ugrožena korona krizom s procijenjenim smanjenjem BDP-a za 10,4% u obujmu u trećem tromjesečju 2020. u usporedbi s istim tromjesečjem 2019.⁵¹ Mnogo godina je islandska ekonomija uvelike ovisila o ribarstvu, ali je danas turizam jedna od značajnijih ekonomskih aktivnosti.

Islandska poslovna kultura puno je mlađa od kulture drugih europskih naroda te se Island uspio transformirati iz vrlo siromašnog poljoprivrednog društva u napredno gospodarstvo u otprilike jednom stoljeću.⁵² Uvelike zahvaljujući financijskoj deregulaciji, snažnom učinku svoje ribarske industrije i obilju jeftine energije, Island je 1990-ih doživio održiv gospodarski rast, koji se, nakon kratkog prekida 2001., ponovno pojavio i nastavio do 2008. Islandsko gospodarstvo je izrazito izvozno orijentirano, s morskim proizvodima koji čine najveći dio robnog izvoza. Drugi bitni izvoz uključuje aluminijske strojeve i opremu za ribarsku industriju, softver i vunenu robu.⁵³ Jačanje vještina stanovništva glavni je prioritet za rast

⁴⁶ Ibidem

⁴⁷ Government of Iceland, www.government.is/topics/environment-climate-and-nature-protection/biological-diversity/icelandic-flora-and-fauna/ (22.4.2023.)

⁴⁸ Ibidem

⁴⁹ European Commission, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/iceland/political-and-economic-situation> (22.4.2023.)

⁵⁰ Ibidem

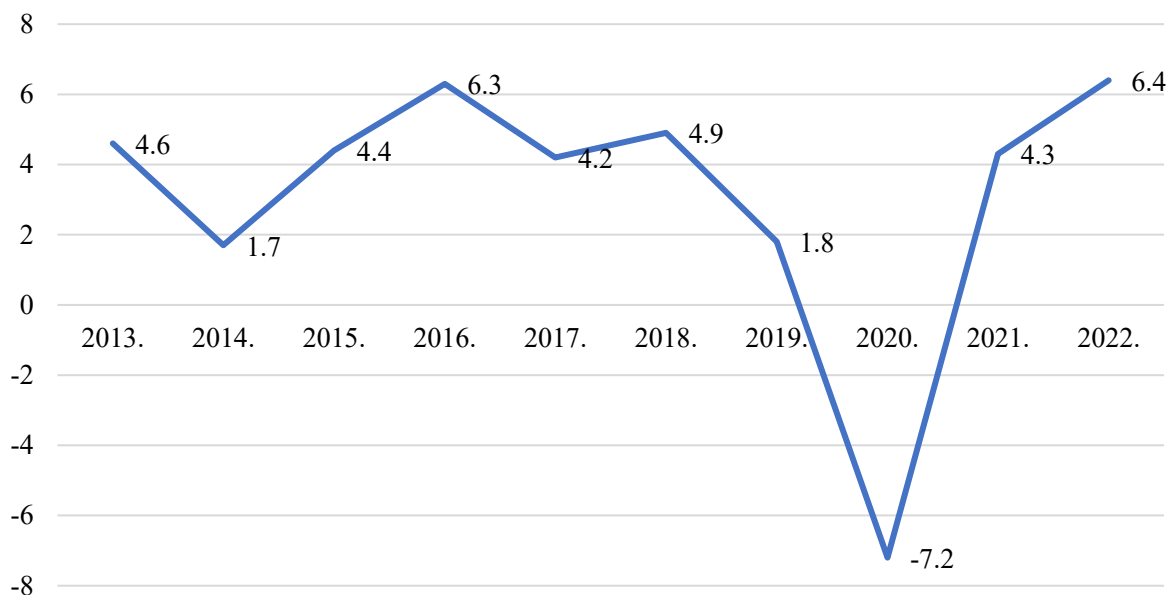
⁵¹ Ibidem

⁵² Vaiman, Sigurjonsson i Davidsson, „Weak business culture as an antecedent of economic crisis: The case of Iceland“, 260.

⁵³ Ibid.

gospodarstva, zajedno s reformama za jačanje konkurentskih snaga. Rast BDP-a, iako je bio niži u 2020. godini, povećan je u prethodne 2 godine (Grafikon 1.).

Grafikon 1: Gospodarski rast BDP-a Islanda, godišnja varijacija u % od 2013. do 2022.

Izvor: izrada autorice prema Focus Economics, www.focus-economics.com/countries/iceland/ (23.4.2023.)

Islandsko se gospodarstvo u proteklih 10 godina diversificiralo u proizvodne i uslužne djelatnosti, posebice u području turizma, stoga je u Grafikonu 1. i vidljiv rast BDP-a, osim postpandemijske 2020. Izdašni geotermalni i hidroenergijski izvori privukli su značajna strana ulaganja u aluminijski sektor te potaknuli gospodarski rast koristeći zelenu energiju. Tablica 3. prikazuje ekonomske indikatore Islanda.

Tablica 3: Glavni makroekonomski pokazatelji Islanda

INDIKATORI	2022.	2023.
Rast BDP-a (%)	5,5	1,2
Inflacija, godišnji prosjek (%)	8,3	6,4
Bilanca proračuna (%BDP)	-4,8	-3,1
Trenutno stanje računa (%BDP)	-2,7	-1,2
Javni dug (%BDP)	75	72

Izvor: izrada autorice prema Coface, www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Iceland (24.4.2023.)

Unatoč vrlo visokom životnom standardu i niskoj nejednakosti u društvu, Island ima malo i vrlo otvoreno gospodarstvo, zbog čega mu je i monetarna politika ograničena. Prema makroekonomskim pokazateljima u Tablici 3., može se zaključiti kako su u 2023. godini indikatori bili niži prema svim parametrima u prvom tromjesečju, iako je nastupio brzi rast troškova i porast stope nezaposlenosti.

Bilanca proračuna nastaje kada su prihodi jednaki ili veći od ukupnih rashoda. Očekuje se da će se islandski državni dug i saldo poboljšati u narednim godinama.⁵⁴ Budući da sadašnja administracija strateški usporava javna ulaganja i potrošnju kako bi ublažila inflatorne pritiske, očekuje se da će se javni deficit poboljšati.⁵⁵ Usprkos tome, Island je stabilna zemlja s aktivnim potrošačkim gospodarstvom, a glavni stupovi ekonomije su taljenje aluminija, ribarstvo, te naravno turizam.

2.2. Društvene značajke

Iako nisu emotivni i otvoreni, Islandđani preferiraju direktost i neutralan izraz komunikacije i ponašanja, a sama iskrenost je cijenjena osobina u islandskoj kulturi koju uvelike karakterizira i njezina književna baština te tradicionalne umjetnosti poput tkanja, srebrnine i rezbarenja drva.

Geografske regije Islanda su podijeljene u 8 različitih kategorija (Slika 1.).⁵⁶ Tijekom 20. stoljeća, urbanizacija je dovela do značajnog miješanja porijekla iz različitih regija Islanda, posebno u glavnom gradu Reykjaviku.

Slika 1: Regionalna podjela Islanda

Izvor: I am Reykjavík, www.iamreykjavik.com/regions-of-iceland (27.4.2023.)

Islandski (íslenska) je zapadno nordijski jezik kojim govori otprilike 300 000 ljudi, uglavnom na Islandu, gdje je to službeni jezik od 2011. Islandski ima mnogo toga zajedničkog s

⁵⁴ Coface, www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Iceland (24.4.2023.)

⁵⁵ Ibidem

⁵⁶ Price, „The Impact of Divergence Time on the Nature of Population Structure: An Example from Iceland“, 2.

norveškim.⁵⁷ Što se tiče populacije, više od polovice stanovništva Islanda živi u glavnom gradu Reykjavíku i njegovoj okolici.

Tablica 4: Značajke stanovništva Islanda

OPIS	SPECIFIČNOSTI
Broj stanovnika 2021.	372, 520
Broj stanovnika 2020.	341,243
Urbanizam	94,4 % stanovništva je urbano (322 286 ljudi u 2020.)
Ekvivalencija	0% ukupne svjetske populacije
Gustoća naseljenosti	3 po km ² (9 ljudi po m ²)
Srednja dob	37,5 godina

Izvor: izrada autorice prema Worldometers.info, www.worldometers.info/world-population/iceland-population/ (10.5.2023.)

Ukupna populacija Islanda bila je preko 370 tisuća stanovnika 2021. godine (Tablica 4), što ju čini jednom od najrjeđe naseljenih zemalja na svijetu. Island kao skandinavska zemlja poprilično ima starije stanovništvo, ali je kao svjetska demokracija moderna u gotovo svakom pogledu.⁵⁸ Međutim, za razliku od većine europskih zemalja, etnički je homogena, a sami Islandani veoma drže do očuvanja svoje tradicije, običaja i jezika.⁵⁹ Zanimljiva je činjenica i da mnogi od njih i dan danas još uvijek vjeruju u vilenjake, trolove i druga mitološka bića.

Island, dijeli neke karakteristike koje se mogu nazvati zajedničkim nordijskih društvenih krajolika kao što je snažan kulturni i politički naglasak na vrijednostima jednakosti, slobode i solidarnosti, zajedno s pragmatičnom orijentacijom prema životu, uključujući sudjelovanje u radu, samopomoći, inovativnost i poduzetnost.⁶⁰ Zanimljivo je da zastava Islanda izgledom podsjeća na Norvešku, Švedsku, Dansku i Finsku, premda se mnogi stanovnici ne smatraju Skandinavcima, već Nordijcima. Društveni život usredotočen je na obitelj jer su Islandani obično blisko povezana skupina.

Islandsku kulturu prvenstveno definira njihova povijest, kulturne tradicije i veze iz njihovih korijena. Island su naselili Norvežani nakon što je tadašnji norveški kralj počeo progoniti i ciljati određene članove norveške vikinške populacije.⁶¹ Island se već dugo ponosi svojom baštinom i zemlja čini mnogo kako bi očuvala svoje povijesne korijene. Ova povijest i

⁵⁷ Norden.org, www.norden.org/en/information/facts-about-iceland (21.4.2023.)

⁵⁸ Worldometers.info, www.worldometers.info/world-population/iceland-population/ (10.5.2023.)

⁵⁹ Ibidem

⁶⁰ Ólafsson, „Iceland’s social inclusion environment“, 4.

⁶¹ Golub i Mesarić, „Island: čaroban otok na polarnom rubu“, 40.

ponos na njihovu kulturnu povijest na kraju su Islandanima dali prilično prepoznatljiv i snažan osjećaj kulture u umjetnosti, hrani, književnosti i njihovom jeziku.⁶² Zbog globalizacije, islandski kulturni praznici prilično su se promijenili, a mnoštvo neuobičajenih tradicija prvenstveno potječu iz doba Vikinga.

2.3. Specifični oblici turizma

U najmanje naseljenoj zemlji u Europi, na Islandu turisti mogu pronaći široke otvorene prostore i ogromna područja netaknute divljine. Bogata prirodna ljepota s neusporedivim krajolikom, temelj je za razvoj mnogih oblika turizma, iako dominiraju ekoturizam, sportski i avanturistički. Također, kulturni turizam je popularan u središtu glavnih atrakcija, posebice u urbanim sredinama u kojima je zanimljiva fascinantna povijest i nastanak Islanda.

Slično ostatku gospodarstva, iako kasno u razvoju, turizam je na Islandu rastao nevjerovatnom brzinom tijekom posljednjih 30 godina i postao jedan od središnjih stupova islandskog gospodarstva.⁶³ Ipak, zemlja ima dugu povijest kao destinacija za putnike i istraživače privučene svojom reputacijom mjesta prirodnih ekstrema. U kasnom 19. stoljeću, s modernizacijom Islanda i povećanjem bogatstva u Europi, ljudi su počeli dolaziti na Island u sve većem broju.⁶⁴ Unatoč rastu broja turističkih dolazaka, turizam na Islandu nije uvijek bio prioritet u donošenju politika na nacionalnoj ili regionalnoj razini. Turizam se na Islandu suočava s mnogim uobičajenim problemima otočnog turizma, kao što su osebujni obrasci sezonalnosti i visoke koncentracije broja posjetitelja u vrlo malom broju odredišta, čime se ostavljaju negativne posljedice na okoliš.⁶⁵ Posjetitelji i turisti imaju mogućnost unajmiti auto i vrlo lako posjetiti glavne turističke atrakcije jer je do nekih atrakcija teško doći javnim prijevozom.

Turizam u prirodi velik je i rastući dio međunarodne turističke potražnje turizma, a priroda je postala jedna od središnjih sastavnica turističkih aktivnosti i velika atrakcija sama po sebi.⁶⁶ To je slučaj na Islandu gdje je priroda privlači većinu stranih posjetitelja.⁶⁷ U većini slučajeva turizam u prirodi smatra se putovanjem u prirodna područja s glavnom motivacijom

⁶² Ibid.

⁶³ Jóhannesson, Huijbens i Sharpley, „Icelandic Tourism: Past Directions – Future Challenges“, 284.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Sæþórsdóttir, „Planning Nature Tourism in Iceland based on Tourist Attitudes“, 25.

⁶⁷ Ibid.

uživanja u krajoliku i cijenjenju prirode.⁶⁸ Budući da priroda, divljina, snijeg, led i geoziri definiraju sami Island, njegova turistička ponuda se pretežno bazira na ekoturizmu.

Od manje poznatih specifičnih oblika, na Islandu je poznat konjički (equestrian) turizam, spoj sporta i aktivne rekreacije gdje turisti putuju na konjima ili u kočijama. Turizam s konjima važan je aspekt turizma na Islandu. Islandski konj jedna je od ikona koje se koriste u promotivnim slikama koje oblikuju očekivanja posjetitelja.⁶⁹ Jedinstveni aspekti kulture jahanja na Islandu odnose se i na karakteristike pasmine i na kulturne premise za konjičke vještine koje se smatraju važnim aspektima turizma. Karakteristike i povijest konja doprinose imidžu Islanda kao destinacije, dok je pružanje informacija o islandskom konju sastavni dio turističke ponude Islanda koja se temelji na konjima.⁷⁰ Većina islandskih konja koristi se za druženje i uživanje u jahanju te su oni dio života i povijesti naroda Islanda.

Polarni, odnosno arktički turizam je također specifičan oblik turizma koji doživljava neviđenu pozornost u arktičkim regijama, stoga Island nije iznimka u ovom trendu. Troškovi izleta, sportskih dozvola, vodiča, najam prijevoza, smještaja i pratećih ugostiteljskih usluga među najskupljima su na svijetu na Islandu, stoga je osvojio vrhunsko tržište polarnog turizma koje se nastavlja širiti.⁷¹ Rekreacijske atrakcije polarnog turizma na otvorenom uključuju sportski ribolov, vožnju kajakom, planinarenje, jahanje konja i dr.⁷² Uspješan marketing u kombinaciji s rastućim globalnim interesom, doveo je do sve većeg broja turista i porasta političkog i društvenog interesa za turizam u polarnim krajevima, u koje pripada i sam Island.

Gastronomski turizam je također popularan na Islandu radi mnoštvo specijalnih jela i autohtonih specijaliteta. Island je postao jedno od najdinamičnijih gastronomskih odredišta u Europi, prepuno uzbudljivih mjesta za kušanje uzbudljivih novih recepata. Glavna namirnica islandske kuhinje je svježe ulovljena riba, budući da je ribolov stoljećima bitan dio islandske povijesti i kulture.⁷³ Island je poznat po izvrsnim ribljim restoranima i izvanrednoj kvaliteti hrane općenito. Zemljište nudi obilje čiste izvorske vode, svježeg zraka i nezagađene prirode, dok klima i izoliranost otoka čine Island relativno slobodnim od životinjskih i biljnih štetnika.⁷⁴

⁶⁸ Ibid., 26.

⁶⁹ Helgadóttir, „The culture of horsemanship and horse-based tourism in Iceland“, 537.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Snyder, „The economic role of Arctic tourism“, 110.

⁷² Ibid.

⁷³ Visit Iceland, www.visiticeland.com/article/enjoy-icelandic-food (30.4.2023.)

⁷⁴ Ibidem

Snažna gastronomska scena na Islandu potaknuta je sve većim brojem međunarodnih posjetitelja, pametnim turističkim kampanjama i sve većom znatiželjom o zemlji.

Razlozi za posjet Islandu mogu biti brojni, od prekrasnog krajolika, zapanjujuće prirodne ljepote geozira, termalnih izvora i ledenjaka, te do zanimljivih tradicija i običaja Vikinga, Island ima mnogo za ponuditi svakom profilu turista, bilo da se radi o uživanju u prirodi ili dinamičnom odmoru popraćenom rekreacijama i zimskim sportovima.

2.4. Analiza ponude i potražnje

Island, poznata zemlja vatre i leda, postao je jedna od najuspješnijih zemalja na svijetu ne samo za ljubitelje užitaka već i za ljubitelje prirode željne novih iskustava.

Island je primjer destinacije koju je povijesno karakterizirala značajna sezonalnost. Od prvih formulacija nacionalne turističke politike 1975. godine, jedan od glavnih ciljeva islandske turističke politike bio je ujednačiti sezonske fluktuacije u dolascima međunarodnih posjetitelja.⁷⁵ Međutim, unatoč ambicioznim ciljevima da se ograniči sezonalnost, sve do nedavno nije bilo puno uspjeha dok je istovremeno Island doživio ogroman porast ukupnog broja međunarodnih turista.⁷⁶ Može se istaknuti nekoliko razloga za smanjenu sezonalnost, uključujući povećani fokus na marketing zimskog turizma od strane vlade kroz razne inicijative, ali i odluke stranih zračnih prijevoznika da uvrste Island kao cjelogodišnje odredište, što rezultira nižim cijenama karata izvan sezone.⁷⁷ Gotovo sve glavne turističke atrakcije Islanda koje su povezane s njegovom zadivljujućom prirodom, samo su jedno od neizostavnih komponenti koje putovanje na Island može ponuditi.

Kao zemlja Vikinga, Island pruža posjetiteljima mješavinu lunarnih pustinja, bučnih vodopada, erupcija vulkana i veličanstvenih fjordova.⁷⁸ Turisti mogu provesti odmor šetajući povijesnim središtem Reykjavika, kupajući se u toplim vodama na otvorenom moru Plave lagune, šetajući stazom Laugavegur između termalnih izvora Landmannalaugara ili gledanjem u sante leda koje plutaju uokolo u Jökulsárlónu.⁷⁹ S obzirom da se Island nalazi na aktivnom vulkanskom grebenu na rubu Arktičkog kruga, samo su ptice i lisice nastanjivale zemlju kada su Vikinzi stigli u 8. stoljeću i osnovali zajednicu Doba sage. Gradovi su osnovani tek u 18.

⁷⁵ Sæþórsdóttir, Hall i Stefánsson, „Senses by Seasons: Tourists’ Perceptions Depending on Seasonality in Popular Nature Destinations in Iceland“, 3.

⁷⁶Ibid.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Leffman, „Iceland: [2020]: [top 10 lists for your perfect trip]“, 5.

⁷⁹ Ibid.

stoljeću, a danas Island ima visokotehnološku infrastrukturu i većina njegovih stanovnika živi oko Reykjavíka.⁸⁰ U nastavku, Tablica 5. prikazuje neke od top atrakcije i znamenitosti na Islandu.

Tablica 5: Atrakcije i znamenitosti Islanda

TURISTIČKA ATRAKCIJA	OPIS I OBILJEŽJA
Nacionalni park Þingvellir	Dolina gdje se susreću tektonske ploče, bila je mjesto islandskog vikinškog parlamenta
Plava laguna	Blijedoplave vode najuzvišenijeg islandskog <i>spa</i> centra na otvorenom smještenog među gromadama crne lave
Gejziri	Sat vremena od Reykjavíka, brdo s pjenušavim bazenima i eruptirajućim vodenim mlazovima
Gullfoss	Moćni vodopad bio je nacionalni simbol
Jezero Mývatn	Dom najboljeg od Islanda na jednom mjestu: divljih ptica, vulkanskih stožaca, blatnih jama, vrućih tokova lave i termalnih bazena
Nacionalni park Vatnajökull	Rezervat štiti ledenu kapu Vatnajökull i ledenjake koji izlaze iz nje i rijeke, klance i planinske formacije
Područje Landmannalaugar	Rijeke bez mostova, razbijene sive planine i topli izvori, „hop on hop off“ autobusi čine ovo područje lako dostupnim za posjetitelje

Izvor: izrada autorice prema Leffman, „Iceland: [2020]: [top 10 lists for your perfect trip], 10-11.

Atrakcije Islanda dijele se na njegove jedinstvene otočne kulture i krajolik koji je usko povezan s poznatim povijesnim događajima.⁸¹

Živa glazba je posvuda, kao i vizualna umjetnost, rukotvorine i lokalna kuhinja. Najsjevernija prijestolnica svijeta dom je ekološkog razmišljanja i jednostavnog stila.⁸² Otok je također dom velikom broju impresivnih slapova, a turisti također mogu vrijeme iskoristiti organizacijom izleta s pogledom na polarnu svjetlost ili odlazak na fjordove i crne pješčane plaže uz razvedenu obalu.

Reykjavík je prepun šarenih zgrada, ima zanimljiv noćni život, a s druge strane je ipak izrazito kozmopolitski zbog svoje veličine.⁸³ Osim prijestolnice Reykjavíka, tu su i ostali gradovi koji su dio vikinške kulture i islandske tradicije.

⁸⁰ Ibid, 10.

⁸¹ DK Eyewitness Top 10 Travel Guide, „Iceland 2019“, 6.

⁸² Averbuck, „Iceland: pull-out map, best planning advice“, 4.

⁸³ Ibid, 52.

Područje zapadnih fjordova, Vestfirðir, geološki je najstariji dio Islanda na kojemu se mogu pronaći brojni fosilizirani ostaci šuma. Ledenjaci su također značajni te je cijela regija Vatnajökul kao nacionalni park poznata po jezerima, vodopadima, vulkanima i gejzirima.⁸⁴ Akureyri je smješten u obalnom dijelku fjorda Eyaf. To je vrlo važna islandska trgovačka luka s industrijom prerade ribe, osobito sušenja haringa, ali se također smatra kao središte islandskog turizma.⁸⁵

Govoreći o smještajnim kapacitetima, na Islandu su mogućnosti raznovrsne, bilo da se turist odluči na luksuzan hotel, kampiranje na ponoćnom suncu, u prirodi na farmi ili opuštanje u privatnim apartmanima. Podjela smještajnih kapaciteta se dijeli prema regijama: zapad, jug, sjever, područje oko Reykjavika, istočno i prema zapadnim fjordovima. Tablica 6. prikazuje vrste i kapacitete smještajnih objekata na Islandu.

Tablica 6: Broj i vrste smještajnih kapaciteta na Islandu, 2023.

VRSTA OBJEKTA ZA SMJEŠTAJ	BROJ
Hoteli	260
Planinske kolibe	78
Zimski kamperi	41
Glamping	11
Kuće za odmor	450
Hosteli	61
Najam vreća za spavanje u prirodi	93
Odmor na farmi	161
Bed&Breakfast	87
Apartmani	211
Kampiranje	203
UKUPNO	1 656

Izvor: izrada autorice prema Visit Iceland,

www.visiticeland.com/accommodations/?category=5ec7d096a90548233654d4b9&page=0 (10.5.2023.)

Prema Tablici 6. vidljivo je da su smještajni kapaciteti poprilično raznoliki i bazirani pretežno na kolibama, hotelima i apartmanima, a prema službenoj stranici TZ Islanda, Island ima preko 1 650 kapaciteta za smještaj, bilo da se radi o *boutique* hotelima, apartmanima u centru grada ili spavanju u prirodi, turisti mogu uživati u rustikalnom luksuzu i pronaći odgovarajući smještaj za svoj ukus i budžet, a cijene se kreću od 75 do 500 € po noćenju.⁸⁶

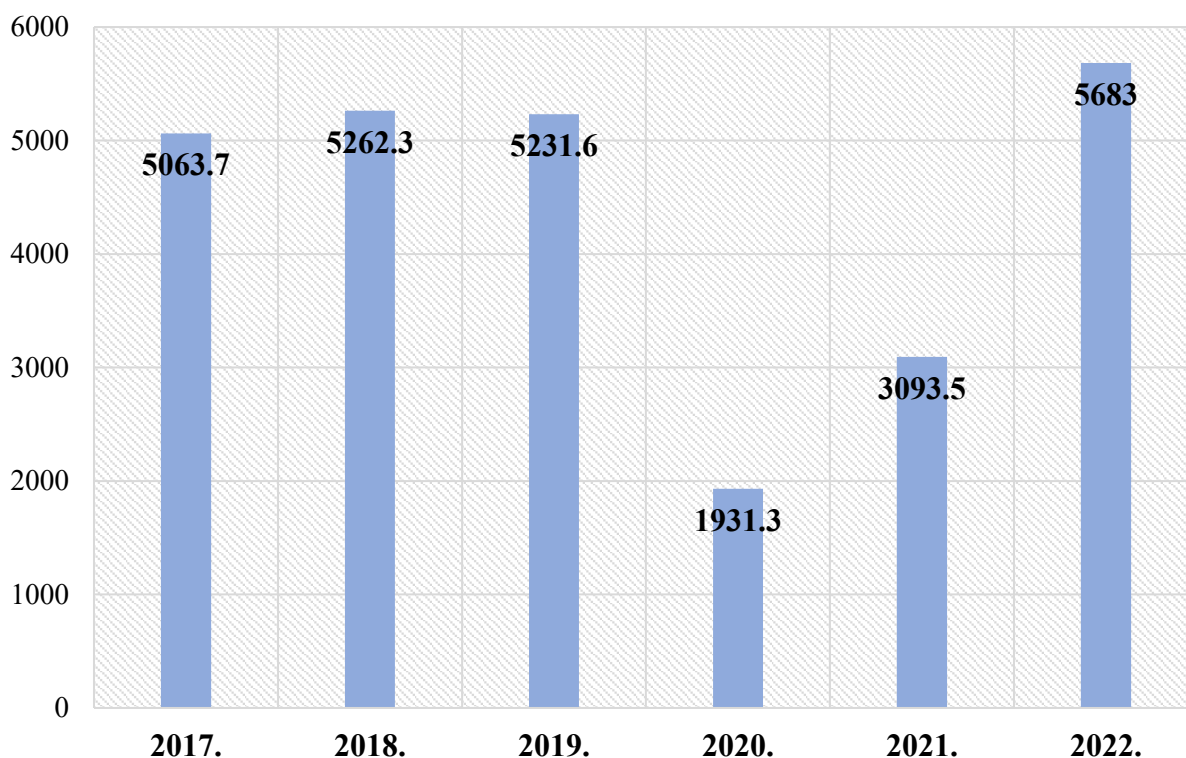
⁸⁴ Drvo znanja, „Island“, 73.

⁸⁵ Ibid., 74.

⁸⁶ Visit Iceland, www.visiticeland.com/accommodations/?category=5ec7d096a90548233654d4b9&page=0 (preuzeto: 10.5.2023.)

Što se tiče turističke potražnje na nju utječu motivacija za destinacijom, preferencije turista i demografska obilježja, ali osobni prihodi jer putovanje na Island nije jeftino, obzirom da je Island kao turistička destinacija vrlo skupa zemlja. Turizam se oporavio nakon pandemije COVID-19, a sljedeća grafička rješenja prikazuju turističku potražnju na Islandu u proteklih nekoliko godina.

Grafikon 2: Broj dolazaka turista u smještajne objekte na Islandu od 2017. do 2022. (u tis.)

Izvor: izrada autorice prema Statista, www.statista.com/statistics/1127603/number-of-arrivals-in-tourist-accommodation-iceland/ (12.5.2023.)

Grafikon 2. prikazuje rast broja noćenja na Islandu unazad 6 godina te je vidljivo kako je u 2022. broj turističkih dolazaka na Islandu dosegao najveći vrhunac, s gotovo 5,7 milijuna. Ovaj razvoj događaja uslijedio je nakon pada zabilježenog 2020. i 2021. godine zbog pandemije koronavirusa.

U 2022. godini je bilo 29 990 zaposlenih osoba na Islandu, što je povećanje od 19% u usporedbi s 2021. godinom, dok su noćenja u hotelima iznosila gotovo 470000 u usporedbi s 359310 u 2021.⁸⁷

⁸⁷ Statistics Iceland, <https://statice.is/publications/news-archive/tourism/tourism-short-term-indicators-in-december-2022/> (preuzeto: 12.5.2023.)

Tablica 7: Međunarodni dolasci na Island na temelju podataka iz zračnih i morskih luka

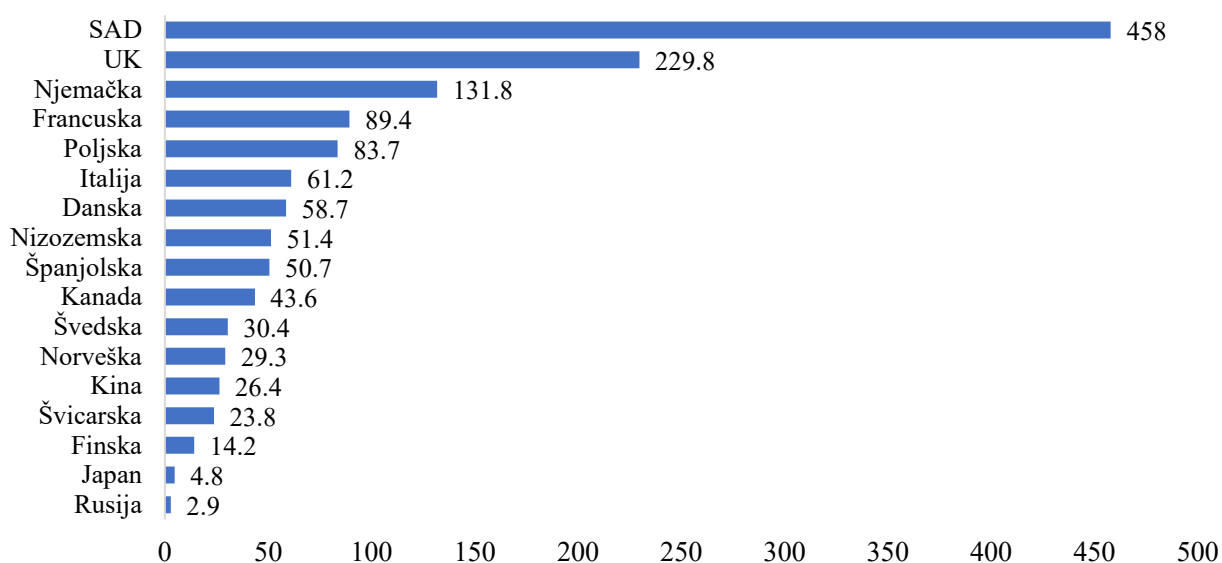
	Keflavík	Ostale zračne luke	Seyðisfjörður morska luka	Ukupno
2017.	2 195 271	6 450	22 353	2 224 074
2018.	2 315 925	7 158	19 158	2 342 241
2019.	1 986 153	8 164	18 887	2 013 204
2020.	475 510	1 344	6 454	486 308
2021.	687 802	109	10 270	698 181

Izvor: izrada autorice prema Icelandic Tourist Bord, www.ferdamalastofa.is/en/research-and-statistics/numbers-of-foreign-visitors (12.5.2023.)

Prema Tablici 7., može se zaključiti kako najbolji promet ostvaruje Keflavík kao glavna međunarodna zračna luka i mjesto dolaska većine međunarodnih putnika na Island. Oko 690 tisuća došlo je na letovima preko međunarodne zračne luke Keflavík u 2021. godini. Luka Seyðisfjörður, koja pruža opće lučke usluge poput pristaništa i sidrišta za brodove i čamce, iste je godine ostvarila oko 10 tisuća posjetitelja, što je samo 1,5% od ukupnog broja. Preko zračne luke Reykjavik ili zračne luke Akureyri, stiglo je samo oko 100 turista, premda su prijašnje godine pokazivale puno bolje rezultate.

Grafikon 3. prikazuje statistiku glavnih zemalja porijekla među dolaznim putnicima u zračnoj luci Keflavik na Islandu u 2022. godini.

Grafikon 3: Analiza turističkog prometa prema emitivnim tržištima koji su stigli u zračnu luku Keflavik na Islandu, 2022.

Izvor: izrada autorice prema: Statista, www.statista.com/statistics/694160/keflavik-airport-international-visitor-arrivals-iceland-by-nationality/ (6.4.2024.)

Može se zaključiti kako su Sjedinjene Države bile su daleko najčešća nacionalnost među međunarodnim putnicima koji su 2022. stigli u zračnu luku Keflavik na Islandu, s ukupno 458 tisuća turista. S polovicom te brojke, Ujedinjeno Kraljevstvo zauzelo je drugo mjesto.⁸⁸

Mogućnosti smještaja na Islandu su mnoge i na zavidnoj razini, premda je još uvijek velik broj koncentriran u većim gradovima poput Reykjavika, Kópavogura, Reykjanesbær – Keflavík, Akureyra i dr. Turistički dolasci se također povećavaju, a predviđa se i rast broja međunarodnih dolazaka u narednim razdobljima.

2.5. SWOT analiza turizma Islanda

Predviđanjem potencijala i budućih izazova turizma Islanda, mogu se ujedno procijeniti i daljnje perspektive razvoja turističkih aktivnosti i posjete turističkim atrakcijama na Islandu.

Snage Islanda su prije svega njegove prirodne posebnosti na kojima se i zasniva njegov turistički razvoj. To je posebno i egzotično prirodno okruženje, s gežirima, vulkanskim planinama, pustinjama lave, ledenjacima, ponoćnim suncem, polarnom svjetlosti te mnoštvo raznovrsne flore i faune. Takve snage su imperativ održivosti i posebnosti turizma na Islandu, naravno s naglaskom na očuvanu kulturno-povijesnu baština vekiške kulture. Ostale snage su dobar pristup preko zračne luke Keflavík i adekvatan izbor smještaja, posebno u glavnom gradu. Island osim toga ima ljubazno domicilno stanovništvo te je svjetski poznat po svom gospodarskom napretku, socijalnoj stabilnosti i tehnološkim inovacijama. Također se kontinuirano svrstava među vodeća društva u međunarodnim komparativnim analizama kvalitete života, sigurnosti i jednakosti.

Slabosti turizma Islanda se najviše očituju u udaljenosti i izoliranosti Islanda, jer Island nije lako dostupna destinacija. Također je i vrlo skup te su cijene aranžmana turističkih agencija za Island iznad prosječnih. Ekstremna sezonalnost klime i uvjeti putovanja uglavnom diktiraju ljetne posjete, osobito u unutrašnjosti, što se također ističe kao slabost. Nema puno biciklističkih staza niti rekreacijskih centara, a osim kulturnog, ekoturizma i konjičkog turizma, ostali specifični oblici nisu razvijeni. Ostale slabosti su nedovoljno iskorišteni potencijali održivog turizma kao što su poboljšanje gospodarskog rasta, osiguranje zaštite biološke raznolikosti te promicanje i očuvanje lokalne kulture, zatim nedovoljno osmišljena i umrežena poslovno-turistička ponuda te preveliko oslanjanje gospodarstva na turizam.

⁸⁸ Statista, www.statista.com/statistics/694160/keflavik-airport-international-visitor-arrivals-iceland-by-nationality/ (6.4.2024.)

Prilike se nalaze u eksternom okruženju Islanda kao turističke destinacije, odnosno u aktivnostima promocije turističke ponude. Prilike su ujedno i povećanje turističkih mogućnosti razvoja za tržišta specijaliziranih interesa, uključujući zelene turiste, ljubitelje lovnog i ribolovnog turizma, raftinga i sl.

Prijetnje su negativna kategorija eksternog okruženja te su one najviše vidljive u razvoju drugih destinacija, posebice u zemljama Skandinavije. Vlada želi iskoristiti velika područja sirove prirode za proizvodnju električne energije, što je također prijetnja za narušavanje održivog razvoja i okoliša, a ostale prijetnje se ogledaju u rastu cijena koje značajno pridonose nepovoljnom konkurentskom položaju, narušavanje prirode i bioraznolikosti zbog masovnog turizma, brze promjene vremenskih uvjeta, zatim iz stalne endemske prijetnje, uključujući vulkanske erupcije, potrese, lavine, oluje, klizišta, poplave i pucanje ledenjaka, predstavljaju stalnu opasnost za islandsko društvo i turiste.

SWOT metoda izvorno je razvijena za poslovanje turističkih subjekata i objekata, a navedeni elementi mogu utjecati također na daljnji razvoj konkretne destinacije. Razvijanjem svijesti o održivosti Islanda, može se doći do visoke razine zadovoljstva za posjetitelje i domicil, unatoč sezonalnosti i nedovoljno iskorištenim kapacitetima za turizam specijalnih interesa.

3. ODRŽIVI TURIZAM REPUBLIKE ISLAND

Osim što je poznat kao „zemlja vatre i leda“, prirodne posebnosti Islanda privlače turiste iz mnogih krajeva svijeta, posebice zbog najvećih ledenjaka u Europi, kao i nekih od najaktivnijih vulkana na svijetu. Upravo iz tih razloga, neke od najpopularnijih aktivnosti održivog turizma na Islandu uključuju šetnje ledenjakom, planinarenje, kampiranje i ostale.

Događaji na Islandu pokazali su da ne postoji loš publicitet za destinaciju, jer je turizam Islanda potaknut erupcijom 2010., doživio procvat.⁸⁹ Island je postao najbrže rastuća turistička destinacija u Europi, sa svim prednostima kao što su gospodarski rast i povećanje zapošljavanja, ali i nedostataka poput problema infrastrukture i utjecaja na okoliš.⁹⁰ Island kao turistička destinacija je dobar primjer održivosti i održivog turizma jer ima vrlo malo, otvoreno gospodarstvo, izgrađeno na izdašnoj obnovljivoj energiji, industriji aluminijske, i ribarstvu.

Čuda prirode na Islandu poput visokih vulkana s ledenim vrhovima do blještavih fjordova sa strmim stranama, bujnih smaragdnozelenih brežuljaka, ledenjaka i golema pustinja prostranstva, su samo od nekih specifičnosti i prirodnih posebnosti na kojima se zasniva ponuda održivog turizma.⁹¹ Islandani već dugo koriste ove umirujuće darove prirode, pretvarajući ih u geotermalne bazene i toplice. Poznata lječilišta su Mývatn Nature Baths i Blue Lagoon, premda to nisu prirodni topli izvori, već lagune koje je napravio čovjek i napajaju se vodom iz obližnjih geotermalnih elektrana.⁹² Budući da je turizam važan izvor prihoda i zapošljavanja na Islandu, cilj je postići ugljičnu neutralnost i smanjiti emisije stakleničkih plinova.

Može se zaključiti da Island ima mnogo preduvjeta za razvoj održivog turizma, ne samo zbog svojih prirodnih ljepota, nego i zbog inicijativa koje podupire vlada i čiji je cilj zaštita okoliša. Islandska turistička zajednica ključna je za osiguravanje održivog turizma i velik dio svojih resursa usmjerava na taj specifični oblik, koji će potom donijeti pozitivne koristi lokalnom stanovništvu. Proces brendiranja Islanda kao održive destinacije treba zaokružiti medijskom pokrivenošću i usmenom predajom te komunikacijsko-distribucijskim kanalima.

Budući da mnogi turisti postaju sve svjesniji utjecaja svojih putovanja na okoliš, održivi način putovanja postaje sve popularniji. Island je zemlja koja je uspjela očuvati svoj prirodni

⁸⁹ Averbuck, A. et al.: *op. cit.*, str. 244.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Ibid., str. 246.

⁹² Ibid.

okoliš, a istodobno je omogućila eksponencijalni rast turizma posljednjih godina, što je i omogućeno provedbom politika koje promiču održivi turizam.

Turistički proizvod Islanda se može opisati kao temeljen na prirodi, s izuzetkom Reykjavika, gdje dominiraju kulturne atrakcije, premda se na Islandu mnogo razlikuje turizam zasnovan na prirodi od pustolovnog turizma i ostalih specifičnih oblika.⁹³ Postoji niz ključnih karakteristika pustolovnog turizma za koje se čini da prilično dobro odgovaraju islandskim karakteristikama turizma utemeljenog na prirodi. To uključuje neizvjesne ishode odmora, opasnost i rizik, izazov, očekivane nagrade, novost, stimulaciju i uzbuđenje, bijeg od stvarnosti i odvajanje, istraživanje i otkriće i dr.⁹⁴ Island bi se mogao konceptualizirati kao destinacija za prirodnu avanturu, ali se, također implicitno shvaća kao destinacija za ekoturizam. To se odražava na marketing i širu percepciju Islanda, k tome Islandska turistička zajednica navodi da je sva njegova potrošnja energije održiva.⁹⁵ Zaključno, velik dio islandskog turizma mogao bi se, na lokalnoj razini, shvatiti kao ekoturizam, iako akteri nisu certificirani.⁹⁶ Održivost se ne može postići preko noći, posebice kod turističkih aktivnosti jer od struje do vode, prijevoza do hrane i pića, održivost mora biti utkana u sve aspekte života da bi zemlja mogla postaviti takav presedan.

Island je također radio na edukaciji turista o tome kako posjetiti zemlju na održiv način, budući da je kao brzorastuća gospodarska aktivnost, turizam stvorio radna mjesta, donio stranu valutu i povećao raznolikost dostupnih proizvoda u prethodno oslabljenom gospodarstvu Islanda. Turizam je postao glavni izvor prihoda zemlje, ispred ribarstva i industrije aluminija, što je činjenica koja bi mogla promijeniti definiciju Islanda i njegove prirode. S obzirom da je održivi turizam uzima u obzir okolišne, društvene i ekonomske učinke turizma, Island kao destinacija sve to mora ukomponirati u svoj turistički proizvod.

Islandski odbor za upravljanje turizmom stavlja fokus na pozitivna turistička iskustva i očuvanje prirode.⁹⁷ Zakon o zaštiti prirode također definira različite vrste zaštićenih područja, uključujući nacionalne parkove, sa zajedničkom svrhom očuvanja prirode područja te na Islandu postoji 115 zaštićenih područja, od kojih su tri nacionalna parka, a dva su proglašena UNESCO-vom baštinom.⁹⁸ Zbog naglog i golemog porasta broja posjetitelja početkom 21.

⁹³ Gössling i Alkimou, „Iceland: Nature-, Adventure-or Eco-island“, 56.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid, 57.

⁹⁶ Ibid, 60.

⁹⁷ Sustainable Tourism in the North, <https://natnorth.is/visions/iceland> (2.10.2023.)

⁹⁸ Ibidem

stoljeća, mnoga prirodna mjesta na Islandu postala su značajno pogođena. S obzirom da je priroda glavni adut islandskog turizma, poduzimaju se sustavni napori da se ona zaštiti upravljanjem s održivošću kao vodećim načelom. Osmišljavanje i implementacija infrastrukture kao mjera zaštite je preduvjet razvoja održivosti turizma Islanda.⁹⁹ Iako je turizam pomogao Islandu stabilizirati njegovo gospodarstvo, također je sa sobom donio niz promjena što se direktno odražava na njegov krajolik i okoliš. Lokalno stanovništvo također ovdje igra veliku ulogu, a posebice gradske i nacionalne vlasti koje imaju za cilj da odgovore na promjenjivu situaciju u zemlji i zaštite ekosustav.

Neke od atrakcija koje privlače eko-turiste na Island uključuju ledenjake, crne pješčane plaže, geotermalna područja i divlje životinje, stoga je bitno na sustavan način zaštititi ta područja kako ne bi došlo do narušavanja prirodnih staništa.

3.1. Prilike i prijetnje održivosti Islanda

Postoje mnogi problemi održivosti Islanda kao turističke destinacije te je većina njih usmjereno na prirodne značajke zemlje, dok su druge usmjerene na kulturne znamenitosti, utjecaj lokalnog stanovništva, sustav državnih vlasti i dr. Potrebno je sagledati sve pozitivne i negativne strane po pitanju održivosti Islanda te dati prioritet zelenom gospodarskom rastu.

Jačanje gospodarstva kao rezultat prihoda od turizma je neosporno, a mnogi lokalni stanovnici cijene nove usluge, povećanje međunarodnog profila i povećanja plaća koje turizam donosi.¹⁰⁰ Međutim, kratkoročni najam stanova u središtu Reykjavíka „gura“ lokalno stanovništvo s tržišta, a eksplozija izgradnje hotela u glavnom gradu donosi nove promjene.¹⁰¹ Dolazi do uništavanja okoliša, a odgovori uključuju ograničenja kratkoročnog najma stanova, dodatne znakove upozorenja i barijere na znamenitostima, ograničenja besplatnog kampiranja i poboljšane metode učenja o sigurnosti i prijavu planinarenja.¹⁰² Turističke vlasti na Islandu trenutno stavljaju veliki naglasak na promicanje odgovornog putovanja i pripremanje posjetitelja kako doživjeti i zaštititi neobičan okoliš. Postoji i popularna inicijativa koja promiče promatranje kitova. Island također ima koristi od svojih izdašnih izvora obnovljive energije

⁹⁹ Ibidem

¹⁰⁰ Averbuck, et. al., op. cit, 235.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

(prvenstveno geotermalne i hidroenergije).¹⁰³ Budući da je turizam brzorastuća gospodarska aktivnost na Islandu, ključno je poticati održiva putovanja.

Jedna od prilika za unapređenje održivog razvoja turizma na Islandu je praksa promatranja kitova (whale watching) u njihovom prirodnom okruženju osobito tijekom ljetnih mjeseci.¹⁰⁴ Húsavík na sjevernom Islandu je najpopularnija destinacija za promatranje kitova, pa čak i na međunarodnoj razini.¹⁰⁵ Svi organizatori putovanja za promatranje kitova, kao i turisti, slijede stroga pravila ponašanja u smislu poštivanja životinja.

Kako i turistička zajednica Islanda navodi na svojim službenim Internet stranicama, integracija održivosti u planove putovanja i druge aktivnosti u životu, ključ je globalne i lokalne dobrobiti ekosustava, kultura i zajednica.¹⁰⁶ Islandđani su vrlo svjesni okoliša, klimatskih promjena i održivosti općenito te je Island postavio ambiciozne ciljeve i akcijske planove za borbu protiv klimatskih promjena i ima za cilj smanjenje emisija ugljika za 55% do 2030. i ugljičnu neutralnost najkasnije do 2040., čime se nastoji održati visoke standarde održivosti i kvalitete u turizmu.¹⁰⁷ Putovanje uvijek uključuje određene emisije ugljika uslijed prijevoza, smještaja i drugih aktivnosti, stoga je najodrživiji način putovanja kompenzirati neizbježne emisije podupirući lokalne projekte zaštite i očuvanja prirode.¹⁰⁸ Jedan od najboljih načina održivog posjeta Islandu je posjećivanje regija i putovanje izvan sezone kako bi si turisti uzeli vremena za istraživanje otoka. Također, bitno je konzumirati lokalno proizvedenu hranu, kupovati na lokalnim tržnicama i sudjelovati u kulturnim događanjima i aktivnostima koje omogućuju povezivanje s raznim mjestima diljem Islanda i ljudima koji žive u zemlji.¹⁰⁹ Sve navedeno su prilike za održivi razvoj turizma na Islandu. Svi vulkanski krateri, polja lave i gejziri zaštićeni islandskim zakonom o očuvanju prirode. Iskorištavanje snage prirode je ključno za osiguranje da Island ispuni svoje ciljeve da postane ugljično neutralan i bez fosilnih goriva.

Iako su ekonomske koristi turizma Islanda brojne, rast nosi i određene prijetnje, od povećanog vandalizma i bacanja smeća do degradacije okoliša i znamenitosti. Nije samo važno da turističke tvrtke, općine i stanovnici razmotre čimbenike za povećanje održivosti područja,

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Nicosia i Perini, „Ecotourism between theory and practice: Empirical analysis of the tourism industry of whale watching in Húsavík (Iceland)“, 64.

¹⁰⁵ Ibid, 68.

¹⁰⁶ Visit Iceland, www.visiticeland.com/sustainable-travel/ (3.10.2023.)

¹⁰⁷ Ibidem

¹⁰⁸ Ibidem

¹⁰⁹ Ibidem

uključujući sortiranje otpada, korištenje sirovina iz lokalnog područja i kupovinu u lokalnom području što je više moguće, već su i posjetitelji važan element lanca održivosti, a turisti mogu doprinijeti na razne načine, ponajviše poštivajući lokalnu zajednicu, prirodu, divlje životinje i floru.

3.2. Osvrt na strateške dokumente održivog razvoja Islanda

Upravljanje održivim turizmom rješava teška pitanja kao što su utjecaji na prirodni i izgrađeni okoliš te brigu za lokalnu zajednicu kako bi se pružili odgovori koji donose pozitivan i kvalitetan gospodarski rast. Uz navedeno, potrebno se naravno osvrnuti i na rješavanje izazova u turizmu, s obzirom na prekomjerni turizam, klimatske promjene i globalno zatopljenje.

Od strateških dokumenta vezanih za upravljanje razvoja održivog turizma na Islandu, najviše se ističe ponajviše Agenda 2030 te je Island u potpunosti predan provedbi Agende 2030 za održivi razvoj na nacionalnoj i međunarodnoj razini.¹¹⁰ Ciljevi održivog razvoja integrirani su u vladinu politiku Islanda o društvenim, ekonomskim i ekološkim pitanjima, s posebnim naglaskom na izgradnju mirnog i pravednog društva, bez straha i nasilja.¹¹¹ Na međunarodnoj razini, Island dijeli svoju stručnost u rodnoj ravnopravnosti, obnovi zemljišta i korištenju održivih prirodnih morskih i energetske resursa kroz svoju međunarodnu suradnju doprinoseći globalnom napretku u pogledu ciljeva održivog razvoja.¹¹² Usvajanjem 17 ciljeva Agende 2030 daje priliku za sagledavanje turizma na Islandu na drukčiji način, iako on sa sobom nosi i brojne negativne učinke poput buke, onečišćenja, degradacije prirodnih i kulturnih prostora i dr.

Među glavnim ciljevima održivog razvoja u Agendi 2030 je da različite strane surađuju u provedbi ciljeva. Zapravo, njihova se provedba ne može postići osim suradnjom između nacionalnih i lokalnih vlasti, privatnog sektora, civilnog društva, akademske zajednice, mladih i pojedinaca diljem svijeta.¹¹³ Islandska vlada predana je angažmanu dionika kako bi osigurala uspješnu provedbu ciljeva.

Strateški dokument bitan za razvoj održivog turizma *Voluntary National Review 2023*. Island potvrđuje svoju predanost ciljevima održivog razvoja te se pregled temelji na napretku iz 2019. godine kada je Island predstavio svoje prve institucionalne mehanizme kroz opsežnije

¹¹⁰ United Nations, <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/iceland> (6.10.2023.)

¹¹¹ Ibidem

¹¹² Ibidem

¹¹³ Iceland's implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development: Voluntary National Review, Reykjavik, Prime Minister's Office, 2019., 16., Preuzeto s: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/23408VNR_Iceland_2019_web_final.pdf (6.10.2023.)

uključivanje dionika i konzultacije, te uvažava različite faktore kao što su klimatske promjene, COVID-19, ruske agresije u Ukrajini i sve većeg broja sukoba diljem svijeta.¹¹⁴ Island je visoko rangiran kada je u pitanju provedba ciljeva održivog razvoja, a navedeni strateški dokument predstavlja partnerstva i savjetodavne inicijative uspostavljene posljednjih godina te nove i uključive procjene napretka Islanda u pogledu 17 ciljeva održivog razvoja.

OECD – Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development) također je izdao strateški dokument *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Iceland 2023* kojim ocjenjuje napredak Islanda, ističući nedavne uspjehe i izazove te dajući preporuke za budućnost. Islandska politika međunarodne razvojne suradnje 2019. – 2023. ima za cilj smanjiti siromaštvo i glad, istovremeno uvodeći ljudska prava, jednakost spolova i održivi razvoj.¹¹⁵ Navedena kratka revizija OECD-a pruža skup preporuka za Island da ostane usredotočen na svoju politiku razvojne suradnje 2024. - 2028. i nadolazeću strategiju za okoliš i klimu.

Po svemu navedenom može se reći kako Island kao mala otočna država ima nekoliko definiranih strategija razvoja održivosti i održivog turizma, a navedeni strateški dokumenti su, osim uz naglasak da Island prednjači u modernoj infrastrukturi, naprednim uslugama, stvaranju vrijednosti, jednakoj kvaliteti života i snažnim lokalnim vlastima, stavile naglasak ponajviše na ciljeve održivog razvoja kao svog vodećeg načela. Naravno, postoje i mnogi razvojni strateški planovi koji su na razini regija i gradova na Islandu, te oni otkrivaju bitne smjernice i buduće izazove.

3.3. Budući izazovi i potencijali održivog turizma Islanda

Izazovi s kojima se suočava održivi turizam općenito svakodnevno rastu, što ukazuje na potrebu hitnih rješenja. Mnogo je izazova i potencijala s kojima se danas suočava Island kao destinacija ekoturizma i dobrog primjera održive destinacije. Negativni učinci prekomjernog turizma uključuju probleme s prometom i parkiranjem u povijesnim središtima, dok percepcija prekomjernog turizma kao prijetnje mjestima prirodne baštine Islanda, veća je za stanovnike koji žive u blizini tih područja.

Klimatske promjene, probleme održivosti, postpandemijski događaji i ostale prijetnje održivog turizma Islanda, identificirane su kao trenutak transformacije koji bi mogao otvoriti

¹¹⁴ Government of iceland, „Voluntary National Reviews 2023“, 4

¹¹⁵ OECD, „OECD Development Co-operation Peer Reviews: Iceland 2023“, str. 1.

nove mogućnosti za turizam, stoga je UNTWO iskoristio priliku i dao preporuke o tome kako se turizam na Islandu može pripremiti za budućnost.¹¹⁶ Kao i druge gospodarske grane, turizam se razvija u skladu sa željama i potrebama kupaca te tehnološkim napretkom, stoga je bitno stalno pratiti razvoj proizvoda i inovacije u razvoju objekata na turističkim lokacijama koji mogu, primjerice, uključivati razmjenu informacija, telekomunikacije, sigurnost, klimatske promjene, zaštitu potrošača i očuvanje prirode.¹¹⁷ To također može ponuditi jedinstvenu priliku za oblikovanje turizma kako bi se osigurao njegov razvoj, uz inkluzivnost, održivost i odgovornost.¹¹⁸ Mnoga mjesta od kulturnog i povijesnog značaja na Islandu su preplavljena turistima, što ugrožava ravnotežu prirode i potencijal za buduće očuvanje. U tom smislu, i islandska vlada i njezini građani trebaju pronaći ravnotežu između financijske dobiti i fizičkog gubitka.

Postoje mnogi načini i potencijali kako osigurati povećanje turizma, a da se pritom ne ograniči broj posjetitelja u zemlji, a rezultati bi bili da vladine agencije poboljšaju ulaganje u infrastrukturu Islanda i pristupačnost lokacije. Rast turizma na Islandu treba dodatno poticati i pratiti ga preventivnim mjerama zaštite prirode od štete uzrokovane povećanim prometom. Kako bi se to postiglo, potrebno je pažnju usmjeriti na nosivi kapacitet turističkih mjesta, više informacija turistima i aktivno sudjelovanje turista u zaštiti okoliša. Nije dovoljno samo imati dobru turističku ponudu i ostvarivati visoke prihode i turističku potražnju, već je potrebno takve pozitivne rezultate preokrenuti u korist čitave ljudske populacije, s ciljem stvaranja boljeg mjesta za život. Zaključno se mogu postići bolje implikacije i održivi razvoj, ali i ostvarenje prosperiteta te ugodnije turističko okruženje.

¹¹⁶ Bjarnadóttir, „How can Iceland reconceive its tourism industry in a more sustainable way after the Covid-19 pandemic?“ 35.

¹¹⁷ Ibid, 36.

¹¹⁸ Ibid.

4. STAVOVI TURISTA O ISLANDU

S obzirom da je Island zemlja koja je uspjela očuvati svoj prirodni okoliš, a istodobno je omogućila eksponencijalni rast turizma posljednjih godina, pravi je primjer zemlje koja ima održive mjere koje se učinkovito provode. Provelo se anketno istraživanje u cilju utvrđivanja percepcije Islanda od strane turista koji su ga imali priliku posjetiti ga.

Empirijskim istraživanjem se željelo saznati kako na održivi razvoj turizma gledaju turisti koji su posjetili Island, stoga je njegova svrha istražiti percepciju i preferencije turista, s naglaskom na održivi razvoj. Kako bi Island kao udaljena i izolirana destinacija bogata prirodnim fenomenima bila konkurentna na tržištu održivog turizma, potrebno je razlikovati tržišne segmente, odnosno zapitati se što zapravo privlači tamo turiste te razmotriti njihove stavove kada je u pitanju ekoturizam koji danas sve više dobiva na pažnji, a s druge strane i bolju promociju Islanda kao poželjne destinacije održivog turizma.

Razmatranjem osnovnih pojmova kao što su održivi turizam, Island kao turistička destinacija i njegovi preduvjeti razvoja, održivo upravljanje turističkim proizvodima Islanda, uz naglasak na buduće aspekte ekoturizma Islanda, dizajnirana su dva istraživačka pitanja ovog rada:

1. *Koji su elementi važni prilikom posjete turista Islandu i što hrvatski turisti najviše preferiraju na putovanju?*
2. *Kako bi se Island mogao bolje pozicionirati na turističkom tržištu?*

Temeljem navedenog, provedenim istraživanjem nastojalo se saznati od hrvatskih turista koji su već prethodno posjetili Island, što ih motivira na putovanju, koja je percepcija o destinaciji i koji ostali čimbenici dolaze u obzir kada se radi o odabiru destinacije održivog turizma.

U online istraživanju je sudjelovalo 100 ispitanika, hrvatskih državljana, punoljetnih osoba. Poveznica na anketni upitnik distribuirana je putem društvenih mreža (Facebook, Instagram...), a ispitanici su bili samo one osobe koji su već imali prilike posjetiti Island. Vrijeme istraživanja je obuhvatio period od godine dana, od 15. veljače 2023. do 1. veljače 2024. godine. Cilj bio dobiti saznanja o motivima i stavovima turista koji su posjetili Island te istražiti zašto je baš Island dobar primjer održive destinacije.

Upitnik je imao sveukupno 17 čestica. Prve četiri čestice su vezana uz demografske karakteristike ispitanika: spol, dob, stupanj obrazovanja i radni status. Iduće dvije čestice su

obuhvatila odgovore o tome koliko često ispitanici putuju i što ih najviše motivira na putovanju. Idućih devet čestica su se odnosile na samu destinaciju Island. Zadnja čestica je bila otvorena gdje su ispitanici mogli istaknuti dodatne impresije o Islandu kao održive destinacije. Upitnik se slao putem poveznice u raznim Facebook i Instagram grupama koja se bave putovanjima te turističkim agencijama.

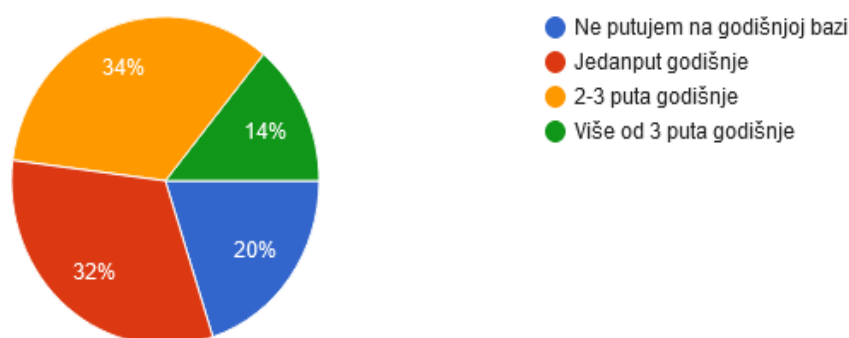
Tablica 8: Socio-demografski profil ispitanika (N = 100)

VARIJABLE		%
SPOL	Muški	61
	Ženski	39
DOB	18 – 25 godina	22
	26 – 36 godina	34
	37 – 47 godina	21
	48 – 58 godina	21
	59 – 69 godina	2
	Više od 70 godina	-
STUPANJ OBRAZOVANJA	Srednja stručna sprema	35
	Viša stručna sprema	25
	Visoka stručna sprema	34
	Magisterij ili doktorat	6
RADNI STATUS	Student	15
	Zaposlen	77
	Nezaposlen	6
	Umirovljenik	2

Izvor: izrada autorice na temelju analize podataka

U Tablici 8. prikazani su podaci o socio-demografskom profilu ispitanika. U ispitivanju je sveukupno sudjelovalo 100 ispitanika. Pretežno je bilo muških ispitanika (61%), a najviše u dobi 26-36 godina. Ispitanika u dobi od 70 i više godina nije bilo. Najviše ispitanika (35%) ima srednju stručnu spremu te je njih 77% zaposleno.

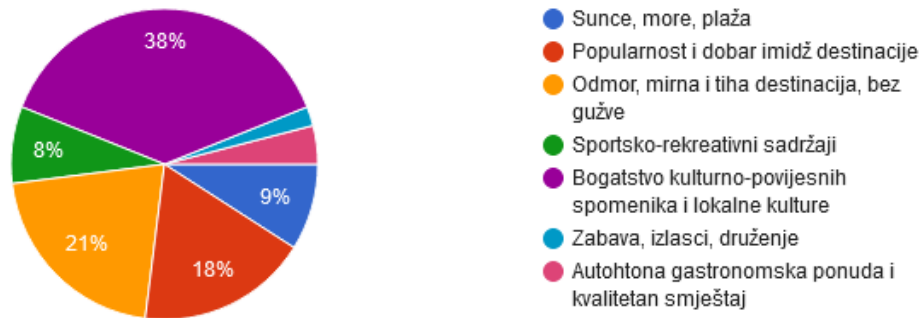
Grafikon 4: Struktura ispitanika prema učestalosti putovanja

Izvor: izrada autorice

Najviše ispitanika je izjavilo kako putuje 2-3 puta godišnje (34%). 32% njih putuje smo jednom godišnje, dok čak 20% ispitanika ne putuje uopće na godišnjoj bazi. Samo 14% ispitanika putuje više od 3 puta godišnje.

Grafikon 5: Struktura ispitanika prema motivu odabira turističke destinacije

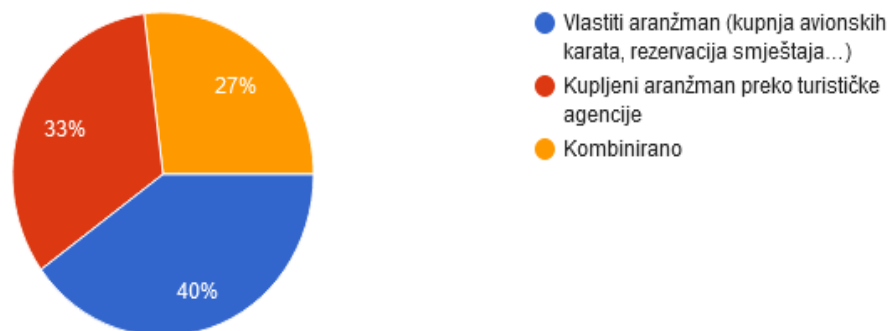

Izvor: izrada autorice

Najveći udio ispitanika (38%) bira turističku destinaciju zbog njenih kulturno-povijesnih znamenitosti i spomenika lokalne kulture. Nakon toga slijede ispitanici kojima je glavni motiv putovanja odmor, mir i tišina, u destinaciji bez gužve (21%). 18% ispitanika bira destinaciju zbog njenog dobrog imidža i popularnosti, a 9% njih zbog 3S turizma (sunce, more i plaže). Gastronomska ponuda i kvalitetan smještaj (4%) te zabava, druženje i izlasci (2%) kao motiv za putovanjem prevladavaju u najmanjoj mjeri.

Što se tiče strukture ispitanika prema prethodnom posjetu, velika većina ispitanika (89%) je samo jednom posjetilo Island, 7% je Island posjetilo 2 ili 3 puta, a samo 4% ispitanika je na Islandu bila više od 3 puta. Nadalje, 73% ispitanika zna samo poneke informacije o Islandu (gradove, običaje, stanovnike, povijest), dok 23% njih zna puno podataka o Islandu kao zemlji. Samo 4% ispitanika je odgovorilo kako ne zna gotovo ništa o Islandu.

Grafikon 6: Struktura ispitanika prema načinu organizacije putovanja na Island

Izvor: izrada autorice

40% ispitanika je samostalno obavila organizaciju putovanja na Island što znači da su sami kupili avionske karte, rezervirali smještaj i posjećivali atrakcije. 33% ispitanika je kupilo gotovi paket aranžman za Island preko turističke agencije, što je uključivao avionsku kartu, smještaj, transfere, voditelja putovanja, lokalne vodiče i posjet znamenitostima na Islandu. 27% ispitanika je svoje putovanje na Island organiziralo kombinacijom, što znači da su preko turističke agencije kupili avionske karte, a samostalno rezervirali smještaj, ili obrnuto.

U nastavku se tražilo od ispitanika da označe stupanj slaganja s različitim tvrdnjama vezanim za putovanje na Island, te je mjerenje njihovih stavova korištena Likertova skala slaganja od 5 stupnjeva.

Tablica 9: Razlozi za putovanjem na Island – stavovi ispitanika

TVRDNJE	%					Standardna devijacija	Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5		
Biti blizak prirodi	2	15	26	22	35	1,15	3,73
Doživjeti prirodu	3	10	22	27	38	1,13	3,87
Posjetiti prirodne atrakcije	6	5	22	24	43	1,18	3,93
Baviti se aktivnostima u prirodi	8	5	32	28	27	1,17	3,61

Napomena: 1 – u potpunosti se slažem, 5 – u potpunosti se slažem

Izvor: izrada autorice na temelju analize podataka

Sukladno rezultatima prikazanim u Tablici 9, ispitanici su kod pitanja o razlozima putovanja na Island, najviše istaknuli da žele posjetiti prirodne atrakcije.

Tablica 10: Aktivnosti kojima su se ispitanici bavili na Islandu

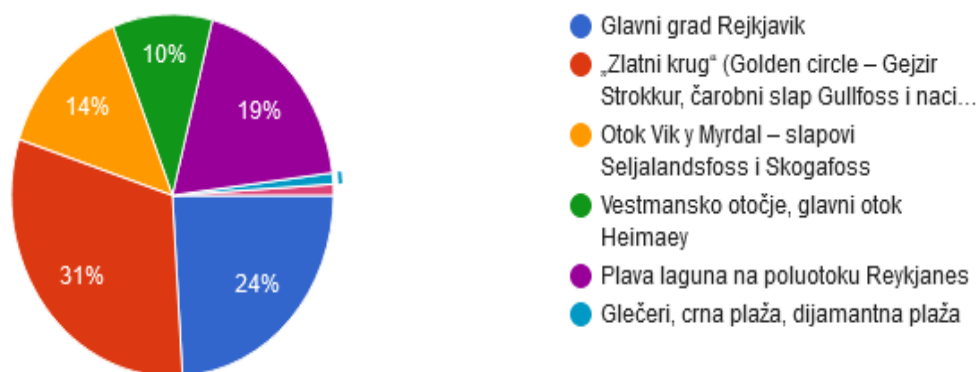
TVRDNJE	%					Standardna devijacija	Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5		
Opuštajuće aktivnosti u prirodi	3	20	22	23	32	1,21	3,61
Izazovne aktivnosti u prirodi	3	20	27	29	21	1,12	3,45
Aktivnosti temeljene na zadovoljstvu	2	11	22	34	31	1,06	3,81
Posjet povijesnim/kulturnim aktivnostima	0	10	24	28	38	1,01	3,94

Napomena: 1 – u potpunosti se slažem, 5 – u potpunosti se slažem

Izvor: izrada autorice na temelju analize podataka

Sukladno rezultatima prikazanim u Tablici 10, ispitanici su za vrijeme boravka na Islandu u najvećoj mjeri posjećivali povijene i kulturne atrakcije (3,94) i uključivali se u opuštajuće aktivnosti u prirodi (3,61).

Grafikon 7: Mjesto na Islandu koje se ispitanike najviše dojmilo

Izvor: izrada autorice

Posjetitelji Islanda su tokom svog boravka vidjeli i posjetili nekoliko znamenitosti te doživjeli neka od najnevjerojatnijih geoloških čuda koja Island može ponuditi. 31% ispitanika je izjavilo kako im se najviše svidio „Zlatni krug“ kao najpoznatija slikovita ruta na Islandu koja spaja zapanjujuće znamenitosti i povijesno značajna mjesta u kružnom obilasku. Glavni grad Reykjavik se najviše svidio 24% ispitanika, dok je 19% njih izjavilo kako ih se najviše dojmila Plava laguna kao poznato geotermalno lječilište na jugozapadu Islanda. Otoki Vík í Mýrdal su se najviše svidjeli 14% ispitanika zbog svojih crnih pješčanih plaža Reynisfjara do dramatičnih stijena Reynisdrangar. Heimaey kao jedini naseljeni otok u ovome arhipelagu se najviše svidio

10% ispitanika jer je prilično malen i automobilom se lako može vidjeti sve u jednom danu. Samo 2% ispitanika je izjavilo kako im se najviše dopadaju lagune glečere, te crna i dijamantna plaža u blizini Jökulsárlón, na južnoj obali Islanda.

Tablica 11: Island kao turistička destinacija – percepcija ispitanika

TVRDNJE	%					Standardna devijacija	Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5		
Dobro sam upoznat/a s Islandom kao turističkom destinacijom	2	26	33	26	13	1,04	3,22
Island je vrlo popularna turistička destinacija	0	11	41	29	19	0,92	3,56
Island ima dobro razvijenu turističku ponudu u smislu prirodnih sadržaja	4	4	26	41	25	1,00	3,79
Island ima prekrasan krajolik i prirodne atrakcije	0	7	23	20	50	1,00	4,13
Island je skupa destinacija zbog udaljenosti i izoliranosti	3	4	25	31	37	1,03	3,95
Island ima zanimljive kulturne i umjetničke sadržaje	1	10	24	33	32	1,02	3,85
Island ima adekvatnu sportsku infrastrukturu za sportsko-rekreacijske sadržaje	2	11	35	34	18	0,98	3,55
Island ima pogodnu prometnu infrastrukturu (ceste, prometna mreža, čvorišta...)	1	12	27	40	20	0,97	3,66
Island ima kvalitetnu komunikacijsku strukturu (telekomunikacije, brz i lak pristup Internetu...)	2	4	29	35	30	0,96	3,87
Priroda je glavni razlog zašto ljudi posjećuju Island	0	7	24	33	36	0,94	3,98
Island nudi odgovarajući smještaj	0	9	23	32	36	0,98	3,95

Napomena: 1 – uopće se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem

Izvor: izrada autorice na temelju analize podataka

Tablica 11. prikazuje stavove ispitanika o specifičnostima Islanda kao turističke destinacije. Većina ispitanika je ovdje imala neutralan stav, a najviše prosječne ocjene imaju tvrdnje *Island je skupa destinacija zbog udaljenosti i izoliranosti* (3,95) što nije ni čudo jer je Island skupa zemlja s visokim troškovima života, ali je i udaljena zbog svoje otočne izoliranosti te tvrdnja *Island ima zanimljive kulturne i umjetničke sadržaje* (3,85). Rezultati ukazuju kako se ispitanici najmanje slažu da je Island vrlo popularna turistička destinacija. Također, polovica ispitanika se u potpunosti slaže da Island ima prekrasan krajolik i prirodne atrakcije.

Tablica 12: Motivacija za posjet Islanda – stavovi ispitanika

TVRDNJE	%					Standardna devijacija	Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5		
Prirodni lokaliteti Islanda (gejziri, geotermalna područja, netaknuta priroda) su me motivirali na posjet	3	23	11	23	40	1,28	3,74
Brojni poznati nacionalni parkovi i parkovi prirode su me motivirali na posjet Islandu	3	8	30	24	35	1,10	3,80
Island je po pitanju prometne dostupnosti, dobro povezan s Europom i ostatkom svijeta te u današnje vrijeme lako dostupna destinacija	6	11	31	33	19	1,11	3,48
Island ima mnogo prirodnih fenomena koji privlače turiste (ledenjaci, vulkani, polarna svjetlost, vodopadi)	3	4	19	27	47	1,04	4,11
Posjetom na Island doživljava se jedinstveno iskustvo i maksimalan osjećaj „turističke dobrobiti“	0	4	19	29	48	0,89	4,21
Planiram ponovno posjetiti Island	0	6	20	40	34	0,89	4,02
Preporučit ću Island drugima	3	1	14	30	52	0,95	4,27

Napomena: 1 – u potpunosti se slažem, 5 – u potpunosti se slažem)

Izvor: izrada autorice na temelju analize podataka

Prema stavovima ispitanika u Tablici 12. može se zaključiti kako se većina ispitanika planira ponovno posjetiti Island te će preporučiti Island kao destinaciju drugima, što potvrđuju i najveće

prosječne ocjene. Rezultati su također pokazali kako su prirodni lokaliteti Islanda većinu ispitanika motivirali na posjet te kako se posjetom na Island doživljava jedinstveno iskustvo. Ispitanici se najmanje slažu (3,48) kako je Island dobro povezan s Europom i ostatkom svijeta te u današnje vrijeme lako dostupna destinacija.

Tablica 13: Stupanj važnosti pojedinih elementa prilikom boravka na Islandu – stavovi ispitanika

TVRDNJE	%					Standardna devijacija	Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5		
Označene i uređene pješačke staze i šetnice	2	25	23	33	17	1,10	3,38
Mjesta za piknik	3	11	46	22	18	1,01	3,41
Kampovi sa sadržajima i mogućnost kampiranja u prirodi	10	11	30	33	16	1,17	3,34
Uživanje u miru i netakutoj prirodi	3	7	20	21	49	1,12	4,06
Bijeg od stresa, gužve i buke	2	3	15	29	51	0,95	4,24
Prirodni fenomeni (gejziri, ledenjaci, polarna svjetlost...)	0	2	17	19	62	0,84	4,41

Napomena: 1 – u potpunosti mi je nevažno, 5 – potpunosti mi je važno

Izvor: izrada autorice na temelju analize podataka

Prema stavovima ispitanika o stupnju važnosti pojedinih elemenata prilikom boravka na Islandu (Tablici 13), većina ispitanika su istaknuli kako su im prirodni fenomeni (gejziri, ledenjaci, polarna svjetlost...), važan element boravka na Islandu (4,41). Ostali elemente koje ispitanici smatraju važnim prilikom svog boravka u destinaciji uključuju mjesta za piknik (3,41) te bijeg od stresa, gužve i buke (4,24). Ispitanici ističu kako su najmanje važne označene pješačke staze (3,38), što znači da kamping turizam ispitanici ne smatraju važnim prilikom svog boravka, a razlog tome mogu biti i stroga pravila kampiranja na Islandu i zabrane divljeg kampinga.

Tablica 14: Promocija i marketing održivog turizma Islanda – stavovi ispitanika

TVRDNJE	%					Standardna devijacija	Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5		
Island se dovoljno promovira putem web-stranica i oglasa na internet pretraživačima kao destinacija održivog turizma	4	23	33	24	16	1,10	3,25
Marketinški slogani, poput „Island prirodno“, „Priroda onakvom kakvom ju je priroda stvorila“ i „Čista, prirodna, netaknuta“, pokazuju koliko je priroda važna u marketingu Islanda	4	5	30	30	31	1,07	3,79
Organizacija posjeta glavnim prirodnim atrakcijama na Islandu poželjnija je preko turističke agencije, prije nego samostalno	8	9	30	29	24	1,18	3,52
Putovanje na Island bilo bi poželjno organizirati preko turističke agencije, prije nego samostalno	9	13	26	28	24	1,24	3,45

Napomena: 1 – u potpunosti se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem

Izvor: izrada autorice na temelju analize podataka

Većina ispitanika smatra kako određeni marketinški programi pokazuju koliko je priroda važna u marketingu Islanda (3,79) (Tablica 14). Ispitanici se najmanje slažu da se Island dovoljno promovira putem web-stranica i oglasa na internet pretraživačima kao destinacija održivog turizma (3,25).

Posljednje pitanje u anketnom upitniku je bilo otvorenog tipa te su ispitanici upisivali dodatne impresije Islanda kao održive destinacije. Odgovori su bili različiti, premda je većina napisala kako je Island zanimljiva i odlična destinacija koju bi definitivno preporučili drugima, ali isto tako koja ima neiskorišten turistički potencijal i da će morati ograničiti broj turista godišnje ako se žele održati prirodne ljepote. Ostali su istaknuli kako je Island ujedno i skupa destinacija, no kako bi svejedno ponovili posjet zbog mnoštvo sadržaja i netaknute prirode. Naravno bilo je i odgovora ispitanika koji nisu bili previše očarani samom zemljom, iako je

Island očekivano ispunio njihova očekivanja te kako je vrijeme toplije i u 7. i 8. mjesecu, što se i preporučuje za posjet. Naposljetku se može zaključiti kako je Island uređena zemlja s predivnom prirodom, ali nije prilagođena turistima iz zemalja s manjom platežnom moći. Također, dobar dio godine su ceste neprohodne zbog loših vremenskih uvjeta te se mnogo atrakcija tada ne može posjetiti, što ograničava posjećenost u zimskim mjesecima. Unatoč tome, Island ima sve predispozicije za dugoročnu održivost i očuvanje svojih prirodnih ljepota kojima očarava turiste.

Sve u svemu, rezultati empirijskog istraživanja su pokazali kako je Island jedinstvena destinacija vrijedna posjeta, a mnogi bi se tamo i vratili, unatoč njegovoj izoliranosti i visokim troškovima. Ispitanici su ujedno izjavili kako je Island prekrasno mjesto prirodne ljepote i različitosti, drugačije od svega što su do sada imali priliku posjetiti, ali bi trebao uzeti u obzir sustavno i planski upravljanje turizmom, uz izbjegavanje zamke prekomjerne posjećenosti. To potvrđuje pozitivne percepcije Islanda kao destinacije održivog turizma.

Glede ograničenja istraživanja, prikupilo se 100 pravilno ispunjenih obrazaca anketa te se radi o malom uzorku hrvatskih turista. Dok neke Island nije oduševio, za mnoge je ostavio trag kao jedinstvena zemlja koja je apsolutno vrijedna za posjetiti. Osim navedenog, kao ograničenje valja još napomenuti i geografski fokus istraživanja koji je usmjeren na Hrvatsku, te bi bilo poželjno saznati kako na Island gledaju turisti iz drugih država, te koliko često putuju na Island.

ZAKLJUČAK

Nagle i brze promjene koje su se dogodile u svijetu u posljednjih nekoliko godina, posebno su se odrazile na promjene u turizmu. Globalne političke i gospodarske reorganizacije rezultirale su ekspanzijom turizma kako u prostornom smislu, tako i u smislu značajnog povećanja veličine turističkog tržišta. Tu su nastupile i nove daleke destinacije koje su se nekada činile gotovo nemoguće za posjetiti, boravci su postali kraći, odlazak na putovanje lakše i komotnije pomoću niskotarifnih zrakoplovnih prijevoznika, a motivacija za putovanjima i novim iskustvima je postala sve više izraženija kod turista. Island je jedan od primjera tih destinacija koja je dugo bila nepopularna za turiste te su se pojavile nove prilike zbog njegove sirove ljepote: polja lave, golemih vulkanskih kratera, dijamantnih plaža, kipućih blatnih jezerca i uzavrelih geizira. Sve su to prostorne posebnosti koje ovu destinaciju čine jedinstvenom, stoga je bitno naglasiti potencijale održivog turizma Islanda te saznati kako su ga doživjeli turisti koji su ga i posjetili.

Pejzaži Islanda su oblikovani aktivnom tektonikom ploča, vulkanima i geizirima, a sama zemlja je visoravan s planinskim vrhovima i ledenim poljima, te obalom obilježenom fjordovima i dubokim uvalama koje su izdubili ledenjaci. Danas je Island razvijena demokracija s potrošačkim gospodarstvom koje se prvenstveno temelji na ribarstvu i pratećoj infrastrukturi, kao i turizmu, topljenju aluminijske i informatičkoj tehnologiji. Turistička aktivnost je koncentrirana na jugozapadu otoka u regiji Zlatnog kruga i na poluotoku Reykjanes oko glavnog grada. Budući da je većina islandskog zemljišta ruralna, rekreacijska mjesta mogu se tražiti u različitim prirodnim okruženjima. Njegovo stanovništvo uživa u visokom životnom standardu i dobrom okolišu, s izvrsnom kvalitetom vode, niskim zagađenjem zraka i lakim pristupom nezagađenoj prirodi, te su upravo to glavni preduvjeti razvoja održivog turizma. Ipak, najočitiiji element održivosti na Islandu su njegovi izvori energije što se odnosi na električnu energiju nego i na načine na koje se voda grije ili hladi za upotrebu u gradovima.

Turizam Islanda ima ključnu ulogu u postizanju održivosti, uključujući potrebu za razmatranjem politike zaštite okoliša, posebice što se tiče prijevoza, smještaja i ugostiteljskih objekata, a naglasak se stavlja na promociju održivog korištenja tehnologija za bolje upravljanje protokom posjetitelja. Dodatno, u kontekstu održivog turizma na Islandu, javlja se potreba izgradnje adekvatne infrastrukturu, od pješačkih staza, vidikovaca i prirodnih lječilišta do izgradnje novih hotela u području glavnog grada i proširenja međunarodne zračne luke Keflavík. Na unutarnjem planu, Vlada Islanda ima za cilj identificirati i bolje služiti marginaliziranim skupinama u društvu te izgraditi partnerstva za rješavanje velikog ekološkog

otiska modernog načina života. Jedan od glavnih izazova Islanda u postizanju ciljeva održivog razvoja su njegovi učinci prelijevanja, odnosno kada postupci jedne zemlje utječu na sposobnost druge zemlje da postigne ciljeve održivog razvoja. Uzevši u obzir postavljene ciljeve održivog razvoja u strateškim dokumentima, održivi turizam Islanda potencijalno može pridonijeti njihovom ostvarenju, te se identificira kao jedan od alata za povećanje ekonomskih, okolišnih i društvenih koristi na Islandu.

Prema dobivenim rezultatima na temelju provedenog empirijskog anketnog istraživanja, može se zaključiti kako promicanje održivog turizma općenito igra važnu ulogu. Većina ispitanika ističe da je Island jedinstvena destinacija te bi ga ponovno posjetili i preporučili za posjet, premda je sam po sebi dosta skupa destinacija, ali s fascinantnom prirodom koja će uvijek privlačiti brojne turiste. Prekrasna zemlja, pomalo i nestvarna, dominirajući fenomeni geozira, vulkana, crnih plaža i ostali faktori su samo od nekih koji su turistima važni kod posjete Islandu, a najviše ispitanika su preferirali biti bliski s prirodom, doživjeti prirodu i posjetiti prirodne atrakcije, što je dalo odgovor na prvo postavljeno istraživačko pitanje vezano za elemente koji su motivirali turiste na posjet Islandu i što hrvatski turisti najviše preferiraju na putovanju.

Što se tiče drugog istraživačkog pitanja „Kako bi se Island mogao bolje pozicionirati na turističkom tržištu?“, rezultati istraživanja su pokazali kako se ispitanici ne slažu da se Island dovoljno promovira putem web stranica kao destinacija održivog turizma kao i da je posjet održivim atrakcijama Islanda puno lakše organizirati preko turističke agencije. Nadalje, zadnje otvoreno pitanje u anketnom upitniku jasno je ukazalo na razmišljanja ispitanika i njihovu percepciju Islanda kao održive destinacije. Zaključuje se kako su to: veća promocija na društvenim mrežama i ostalim internetskim platformama te kako se Island osnovano smatra održivom turističkom destinacijom. Također su ispitanici istaknuli kako je sasvim u redu da Island u zadnje vrijeme uvodi turistički porez kako bi zaštitio netaknutu prirodu.

Za kraj, valja naglasiti važnost održivog turizma na Islandu kojemu je cilj povećati dobrobiti i smanjiti negativne utjecaje. Islandski pristup turizmu nije samo nuđenje jedinstvenih iskustava, već je također moćna platforma za širenje svijesti o održivosti među međunarodnim posjetiteljima. Prikazujući svoju uspješnu integraciju ekološki prihvatljivih praksi u različitim sektorima, Island uvelike brine za zaštitu svojih prirodnih resursa i pri razvoju i upravljanju turističkim aktivnostima, a takve pothvate je potrebno promicati i povećavati u budućim razdobljima.

BIBLIOGRAFIJA

Averbuck, Alexis. *Iceland: pull-out map, best planning advice*, Northern Lights feature, London: Lonely Planet, 2019.

Bjarnadóttir, Sædís. „How can Iceland reconceive its tourism industry in a more sustainable way after the Covid-19 pandemic?“ Diplomski rad. Uppsala University, Disciplinary Domain of Science and Technology, Technology, Department of Civil and Industrial Engineering, 2021.

Budeanu, Adriana, Miller, Graham, Moscardo, Gianna i Ooi, Can-Seng. „Sustainable tourism, progress, challenges and opportunities: an introduction“. *Journal of cleaner production*, 111, (2016): 285-294.

Bulatović, Dragan. „Ecotourism and ecolodge accommodation.“ *ILIRIA International Review*, 7, br. 2 (2017): 247-260.

Coface, www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Iceland (24.4.2023.)

DK Eyewitness Top 10 Travel Guide. *Iceland 2019*. DK Eyewitness Travel: 2018.

Drvo znanja. *Island*, broj 95., godina X., svibanj 2006.

Dujmović, Mauro. *Kultura turizma*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, 2014.

Encyclopedia Britannica, www.britannica.com/place/Iceland (pristupljeno 21.4.2023.)

EUROPARC Federation, www.europarc.org/news/2023/ (pristupljeno 18.8.2023.)

European Commission, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/iceland/political-and-economic-situation> (pristupljeno 22.4.2023.)

Fermani, Alessandra, et al. „Sustainable tourism and facilities preferences: The sustainable tourist stay scale (STSS) validation.“ *Sustainability* 12, br. 22 (2020): 1-14.

Focus Economics, www.focus-economics.com/countries/iceland/ (pristupljeno 23.4.2023.)

Gavranović, Ante. *Mediji, turizam, javnost: uvijek nedovršena, nanovo ispričana priča*. 2. izd., Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas, 2015.

Golja, Tea. *Izazovi destinacijskoga menadžmenta i imaginacija turizma budućnosti: prilagodba destinacijskih menadžment organizacija COVID-19 okruženju*. Pula: Sveučilište „Jurja Dobrile“, Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije, 2021.

Golja, Tea. i Sergeevich Globov, Kirill. *New challenges in tourism development*. Pula: Juraj Dobrila University of Pula, 2020.

Golub, Siniša i Mesarić, Mihaela. „Island: čaroban otok na polarnom rubu.“ *Meridijani: časopis za zemljopis, povijest, ekologiju i putovanja*, br. 171 (2002): 38-51.

Gössling, Stefan, i A. R. E. T. I. Alkimou. „Iceland: Nature-, Adventure-or Eco-island. *Ecotourism in Scandinavia. Lessons in Theory and Practice* (2006): 53-62.

Government of Iceland, www.government.is/topics/environment-climate-and-nature-protection/biological-diversity/icelandic-flora-and-fauna/ (22.4.2023.)

Government of iceland, Voluntary National Reviews 2023., Iceland 2023., Preuzeto s: <https://hlpf.un.org/countries/iceland/voluntary-national-reviews-2023> (7.10.2023.)

Gržinić, Jasmina. *Međunarodni turizam*. 2. izmijenjeno i dopunjeno izd., Pula: Sveučilište Jurja Dobrile: Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, 2022.

Gržinić, Jasmina i Bevanda, Vanja. *Suvremeni trendovi u turizmu*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile: Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, 2014.

Helgadóttir, Guðrún. „The culture of horsemanship and horse-based tourism in Iceland.“ *Current Issues in Tourism* 9, br.6 (2006): 535-548.

Higgins-Desbiolles, Freya. „Sustainable tourism: Sustaining tourism or something more?“ *Tourism management perspectives* 25 (2018): 157-160.

I am Reykjavík, www.iamreykjavik.com/regions-of-iceland (pristupljeno 27.4.2023.)

Iceland's implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development: Voluntary National Review, Reykjavik, Prime Minister's Office, 2019., Preuzeto s: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/23408VNR_Iceland_2019_web_final.pdf (6.10.2023.)

Icelandic Tourist Bord, www.ferdamalastofa.is/en/recearch-and-statistics/numbers-of-foreign-visitors (pristupljeno 12. 5. 2023)

Jóhannesson, Gunnar Thór, Edward Hákon Huijbens, and Richard Sharpley. „Icelandic tourism: Past directions – future challenges.“ *Tourism Geographies* 12, br. 2 (2010): 278-301.

Join My Trip, www.joinmytrip.com/blog/en/best-ecotourism-destinations/ (pristupljeno 19.4.2023.)

Kašuba, Vilena. Island – zemlja vatre i leda. *Priroda: popularno naučni prilog "Glasnika" Hrvatskog prirodoslovnog društva*, God.101., 9, 2011.

Kiper, T. (2013). „Role of ecotourism in sustainable development“. *Advances in Landscape Architecture, InTech*. Chapter 31., 773-802.

Kummitha, Harshavardhan Reddy. „Stakeholders involvement towards sustaining ecotourism destinations: The case of social entrepreneurship at mangalajodi ecotourism trust in India.“ *Geo Journal of Tourism and Geosites* 29, br. 2 (2020): 636-648.

Lee, Joung Hun i Yoh Iwasa. „Ecotourism development and the heterogeneity of tourists.“ *Theoretical Ecology* 13, br. 3 (2020): 371-383.

Leffman, David. *Iceland: [2020]: [top 10 lists for your perfect trip]*, London: Dorling Kindersley, 2019.

Liu, Zhenhua. „Sustainable tourism development: A critique.“ *Journal of sustainable tourism* 11, br. 6 (2003): 459-475.

Lund, Katrín Anna, Kristín Loftsdóttir i Michael Leonard. „More than a stopover: Analysing the postcolonial image of Iceland as a gateway destination.“ *Tourist Studies* 17, br. 2 (2017): 144-163.

Mehmetoglu, Mehmet. „Nature-based tourists: The relationship between their trip expenditures and activities.“ *Journal of Sustainable Tourism* 15, br. 2 (2007): 200-215.

Mehmetoglu, M. (2007). „Typologising nature-based tourists by activity—Theoretical and practical implications.“ *Tourism management*, 28, br. 3 651-660.

Meridijani. *Island – Dim, vatra i vrela voda*, broj 82., veljača, 2005.

Natek, Karel i Natek, Marjeta. *Države svijeta – Europa*, Zagreb: Mozaik knjiga, 2003.

Nicosia, Enrico Domenico Giovanni i Francesco Perini. „Ecotourism between theory and practice: Empirical analysis of the tourism industry of whale watching in Húsavík (Iceland).“ *Almatourism*, br. 7 (2016): 60-105.

Norden.org, www.norden.org/en/information/facts-about-iceland (pristupljeno 21.4.2023.)

OECD: *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Iceland 2023.*, Preuzeto s: <https://www.oecd.org/publications/oecd-development-co-operation-peer-reviews-iceland-2023-a1552817-en.htm> (9.10.2023.)

Ólafsson, Stefán. „Iceland’s social inclusion environment“ *Social Research Centre University of Iceland, Working Paper 2* (2011).

Price, Alkes L., et al. „The impact of divergence time on the nature of population structure: an example from Iceland.“ *PLoS genetics* 5, br. 6 (2009): 1-11.

Reitsamer, Bernd Frederik i Alexandra Brunner-Sperdin. „Tourist destination perception and well-being: What makes a destination attractive?.“ *Journal of Vacation Marketing* 23, br. 1 (2017): 55-72.

Sæþórsdóttir, Anna Dóra. „Planning nature tourism in Iceland based on tourist attitudes.“ *Tourism geographies* 12, br. 1 (2010): 25-52.

Sæþórsdóttir, Anna Dóra, C. Michael Hall i Þorkell Stefánsson. „Senses by Seasons: Tourists’ Perceptions Depending on Seasonality in Popular Nature Destinations in Iceland“ *Sustainability*, 11, br. 11 (2019): 1-18.

Sæþórsdóttir, Anna Dóra, C. Michael Hall, and Margrét Wendt. „From boiling to frozen? The rise and fall of international tourism to Iceland in the era of overtourism.“ *Environments* 7, br. 8 (2020): 1-19.

Snyder, John M. „The economic role of Arctic tourism.“ *Prospects for polar tourism*. Wallingford UK: Cabi, 2007. 102-122.

Statista, www.statista.com/statistics/1127603/number-of-arrivals-in-tourist-accommodation-iceland/ (pristupljeno 12.5.2023.)

Statista, www.statista.com/statistics/694160/keflavik-airport-international-visitor-arrivals-iceland-by-nationality/ (pristupljeno 6.4.2024.)

Statistics Iceland, <https://statice.is/publications/news-archive/tourism/tourism-short-term-indicators-in-december-2022/> (pristupljeno 12.5.2023.)

Study in Iceland, <https://study.iceland.is/practical-guide/climate> (pristupljeno 22.4.2023.)

Sustainable Tourism in the North, <https://natnorth.is/visions/iceland> (pristupljeno 2.10.2023.)

Tverijonaite, Edita, Rannveig Ólafsdóttir i Throstur Thorsteinsson. „Accessibility of protected areas and visitor behaviour: A case study from Iceland.“ *Journal of outdoor recreation and tourism* br. 24 (2018): 1-10.

United Nations, <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/iceland> (pristupljeno 6.10.2023.)

Vaiman, Vlad, Throstur Olaf Sigurjonsson i Pall Asgeir Davidsson. „Weak business culture as an antecedent of economic crisis: The case of Iceland.“ *Journal of Business Ethics* br. 98 (2011): 259-272.

Visit Iceland, www.visiticeland.com/article/enjoy-icelandic-food (pristupljeno 30.4.2023.)

White, V., McCrum, G., Blackstock, K. L. i Scott, A. (2006). „Indicators and sustainable tourism: Literature review.“ *Macaulay Institute: Aberdeen, UK*. (2006): 1-21.

Worldometers.info, www.worldometers.info/world-population/iceland-population/ (pristupljeno 10.5.2023.)

POPIS ILUSTRACIJA

SHEME:

Shema 1: Temeljne kategorije karakteristika održivog turizma.....	5
Shema 2: Načela održivog turizma	6

SLIKE:

Slika 1: Regionalna podjela Islanda	17
---	----

TABLICE:

Tablica 1: Najbolje ekoturističke destinacije, 2023.	9
Tablica 2: Geografske i društvene karakteristike Islanda	14
Tablica 3: Glavni makroekonomski pokazatelji Islanda	16
Tablica 4: Značajke stanovništva Islanda.....	18
Tablica 5: Atraktivnosti i znamenitosti Islanda.....	22
Tablica 6: Broj i vrste smještajnih kapaciteta na Islandu, 2023.	23
Tablica 7: Međunarodni dolasci na Island na temelju podataka iz zračnih i morskih luka	25
Tablica 8: Socio-demografski profil ispitanika (N = 100)	36
Tablica 9: Razlozi za putovanjem na Island – stavovi ispitanika	38
Tablica 10: Aktivnosti kojima su se ispitanici bavili na Islandu.....	39
Tablica 11: Island kao turistička destinacija – percepcija ispitanika	40
Tablica 12: Motivacija za posjet Islanda – stavovi ispitanika.....	41
Tablica 13: Stupanj važnosti pojedinih elementa prilikom boravka na Islandu – stavovi ispitanika	42
Tablica 14: Promocija i marketing održivog turizma Islanda – stavovi ispitanika.....	43

GRAFIKONI:

Grafikon 1: Gospodarski rast BDP-a Islanda, godišnja varijacija u % od 2013. do 2022.	16
Grafikon 2: Broj dolazaka turista u smještajne objekte na Islandu od 2017. do 2022. (u tis.)	24
Grafikon 3: Analiza turističkog prometa prema emitivnim tržištima koji su stigli u zračnu luku Keflavik na Islandu, 2022.	25
Grafikon 4: Struktura ispitanika prema učestalosti putovanja	36
Grafikon 5: Struktura ispitanika prema motivu odabira turističke destinacije.....	37
Grafikon 6: Struktura ispitanika prema načinu organizacije putovanja na Island	37
Grafikon 7: Mjesto na Islandu koje se ispitanike najviše dojmilo	39